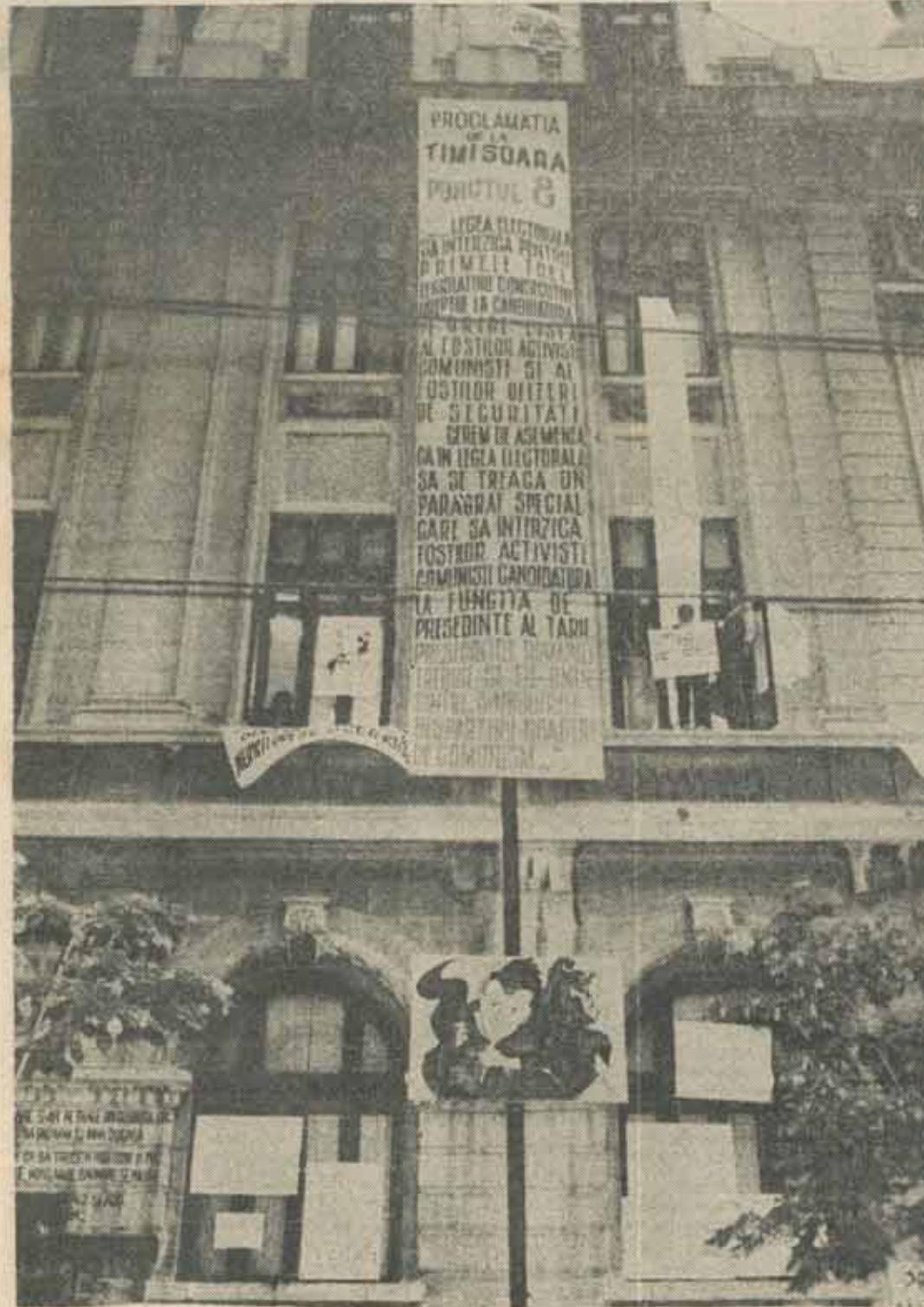

TRĂIASCĂ GOLANII!

EUGEN IONESCU
golan academician

PUBLICAȚIE SAPTAMINALĂ EDITATĂ DE
GRUPUL PENTRU DIALOG SOCIAL

- DOSARELE „22”. Katyn. Cifre reci. Semnează : Stelian Tănase
- TOMA ROMAN : „Revoluție și restaurație”
- PORTRETE ELECTORALE : Gabriel Andreeșcu, Ioan Mărăculescu, Sorin Dumitrescu
- Un dialog Livius Ciocârlie – Gabriela Adameșteanu
- ESEURI de Vlad Georgescu (cu o prezentare de Radu Popa) și Mihai Botez

DIN SUMAR:

ULTIMA ORĂ:

- BUCUREȘTI : „Noi de-aicea nu plecăm, / Nu plecăm acasă !” (pag. 8–9)
- BUCUREȘTI : „Pină nu vom cîștiga / Libertatea noastră !” (pag. 10)
- TIMIȘOARA : Fără violență ! (pag. 11)

DE CE

Cineva m-a întrebat zilele trecute : de ce mă amesece ? Ce sunt prinții demonstranți. De ce nu stau acasă ? În fond, zicea călărat, am obținut tot ce am dorit. Peti să scrii tot ce crezi de cunoscătă. chiar să critici guvernul, călătorul în străinătate... Un răspuns ar fi : mă simt amenințat. Toate asta vor dura foarte multă dacă vigilența cula, a noastră scade. O democrație cu tradiție — de exemplu engleză sau americană — s-ar prăbuși în cîteva zile dacă societatea civilă nu ar veghea. Despre fragilă schiță de democrație posirevolutionară ce să mai vorbim ? Unii din eci ce au trăit revoluția și și-au dorit-o, redue revendicările celor din stradă la propriele lor dorințe și revendicări : nesigură social, cărti publicate, privilegiu care să li se acorde exclusiv. Sunt oameni fără un instinet social autentic. Avem un regim dispus să asigure intelectualității tehnice și umaniste anumite avantaje. În schimb regimul obține de la intelectuali mult mai mult : cunoștințe fără de care nimeni nu poate scoate fără din dezastră și credibilitatea de care are nevoie. Acest pacăt deține destul încetăciu cu puterea. Numai că acestoare drepturi, guvernul le privesc ca pe niște favoruri acordate de nomenclatură. De ce ? Penitru a-si lăsă baza socială, îngrijită la aproape nimic de fosta dictatură. Nomenclatura speră ca în complicitate cu o parte dintre intelectuali, să dețină revoluția și să le ofere în schimb un simulacru de democrație. Nomenclatura are nevoie de această penitru a supraviețuirii.

Toate „deschiderile” politice din țările est-europene au început astfel. U.R.S.S., Polonia și Ungaria 1956, Cehoslovacia 1968, U.R.S.S. după 1985... Aparatul de partid constăând înțelumentul ideologic, economic și social a încercat să-si anaspice intelectuali. A sălăi strinsoarea cenzurii, a lăsat o parte a oamenilor invățați să circule în străinătate, a lăsat unele măsuri de liberalizare economică, a golit inchisorile. După o vreme astfel reforme au înzestrat ca o amintire palidă a unei speranțe. Trăsătura esențială a oricărui regim totalitar este : dacă schimbă un element, tot esafodajul se prăbușește. Sistemul este impermeabil la reforme. Nomenclatura stie acest lucru. Si se miște singură crezind că în România va putea să organizeze o democrație în care ea să mai joace un rol. De aceea este impotriva democrației. Astfel, mai multe tentative de schimbare în regimul comunist au fost avortate. Limita dincolo de care anarhia nu a trecut a fost : chiar democrația. Adică dreptul oamenilor de a decide pentru ei însisi. Drept care nu poate fi garantat decât de existența unei societăți civile. Or, regimul comunist este o administrație care ține totul sub control, chiar și cele mai mici amănunte.

Logica vieții politice românești ne arată pînă unde merg „îngăduința”, „toleranța”, „concessiile” grupului de la vîrf. Întrebă la Paris dacă în România este democrație, prim-ministrul a răspuns mirat : „Da, îl lăsăm să spună tot ce vor”. Observăm acest superior îl lăudăm și nu au decii să spună orice, nu ne pasă ! De ce nu-i pasă guvernului de popor pe care îl guvernează ? ! Nu este un secret pentru nimeni. Guvernul, sub asistența lui slabilește, este tare. Are sub control un urias anarh administrativ (deci suje de mii de clienti), fabricile îl anartă (eu tot eu munegitorii), resurse materiale și financiare îl aparțin. El însuși — guvernul — nefiind controlat de nimici și nimic. Așa că își poate permite — conform unei strategii a birocratiei mai suole ca altădată, finită uneori din lecturile istoriei ! — să lase să răsuflie cîteva zile mai îndrăznețe față de tot și să răsuflie murdăria, să lase un mic comerț particular, o mică proprietate rurală etc. În fond, toate aceste măsuri sunt menite să asigure doar supraviețuirea acestei birocratii deasupra societății românești ; și nu înțeles deloc realizarea unei democrații în România. Guvernul are grija să limiteze procesul de reforme la minimum cu intenția de a păstra trinele de comandă în propriile sale mîini. Deci puterea, Economică, financiară, socială, ideologică și politică. Birocracia să fie că schimbările radicale, trecerea la o economie de piață, desființarea monopolului comerțului exterior, improprietărea țărănilor, ar duce la propriul ei sfîrșit. Si mă indoiesc că nomenclatura își va semna sentința propriu sală condamnări la moarte.

Acesi ocol de argumente vrea să arate de ce mă simt amenințat, și deci, de ce mă aflu în stradă printre manifestanți. Consider că revoluția nu s-a încheiat chiar dacă revendicările mele, formulate în anii din urmă, s-au realizat. Nu doresc să aparțin în niciodată clasei suprapuse. Cred că un intelectual se identifică în bună măsură cu libertatea sa. Care în plan social și politic este libertatea de a critica, de a avea propriul său punct de vedere, „de a nu adera la nimic” după o formulă panalăstatiană. De a adera de fapt numai la propria ta constituție. Intelectualul autentic se află totdeauna în opozitie, o opozitie organică, identică numai cu ea însăși.

Desigur, orice revoluție se termină cu un compromis. Acest compromis însă nu înseamnă să-l împrumută constituția și cunoștințele nici măcar pe termen limitat. Să niciodată puterii. Fiecare este dezgust „revoluția” lui personală, conflictul lui cu Dumnezeu, cu propriul destin, cu propriul sentiment de zădărnicie — cel mai nimicitor dintre toate. Cred că această revoluție ar trebui să ne scoată din amortire. Cred că revoluția ne-a oferit tuturor o existență de după moarte. Iar spiritul acestei revoluții îl regăsim în întregime în aceste zile și nopti, în Plaza Universității. Ca intelectual, locul meu este acolo, printre oamenii care cred că mai au geniu și că luptă.

STELIAN TĂNASE

ACENTE

Alina Mungiu

• Să mai protesteze și alții

Socul pe care l-am avut prin adolescență citind în jurnalul lui Gide răspunsul lui Valéry la întrebarea: „Dacă ai avea bani, ai scrie altfel?”, „Dacă ai avea bani, n-ai mai scrie...”. Refuzul de a admite baniul sămăt al acestui butăda. Groux da a recunoscute nu numai că intelectual poate fi cumpărat, dar chiar că poate fi cumpărat cu ușurință. Cine intelectual nu are nimic dintr-un acel. Dimpotrivă, nevoile sale sunt chiar mai mari decât ale unui om obisnuit și, de aici, accesibilitatea sa perpetuuă, de la o condiție materială care să îngăduie să fie doar un artizan în miza fundamentală a jocului pe care atâtă Mefistofeli de ocazie pretind că o au în buzunar...

Judecând după excedența calitatei a diziștelor românești, era de așteptat prelungirea unei stări de luciditate și de angajare, care — în unele cazuri — să și produză. În prea putină, însă! Să peste toate să așternut un fel de estompare strănde, a cărei cauză principală este pierderea priorității posturilor de radio străine în creditul acordat de români informației, și contraprovenirea violenței a unor ziaruri foste p.c.r. sau a unor intelectuali comoroniști. La această s-au adăugat alții, grăbiti să se compromita, să am văzut astfel primele zile: zefii de redactori, de edituri, de societăți și minister, toate acestea intellesca ca posturi și ca funcții. În modul cel mai simplu deci. Omenește, deci nici într-un caz nellistitor, ne-am spus! Era inevitabil, am fi cucerit chiar pe sindruși dacă nu s-ar fi înregistrat procentul de vindută. Ne-am lăudat din nou parte asta! Era limode că într-o răsturnare atât de mare primele fenomene într-adevăr masive vor fi oportunitățile și prostia. Să chiar acestea au și fost — de la cel mai jos nivel pînă la cel mai înalt.

Excellă care aceasta! Indeafăna influență minimă pe care o are cuvintul intelectualului în clasa de fată? Confuzia de valori care, în loc să seadă, a crescut spectaculos, democrația fiind înțeleasă într-un mod violent proletariat (TVR), care-l însează pe zeci de milioane în programările săi de milișii noastre, a numit pe 30 ianuarie un individ din stradă care mărtărește că îi mecanic și care a sunat textual: „De ce să scrie numai domnul Petre Băicanu la ziar? De ce să nu scriem noi, oamenii municii?”. Nepotrivirea milioanelor pentru dialog care au fost ignorante? S-a văzut într-o săptămână, pe 29 ianuarie, că poporul este sensibil la democrație, și nu la ideevă, și aceea limedea precum cristalul. Ce era de făcut, adăpostirea unei retoricii iertății? În orice caz o schimbare de atitudine care se dovedea catastrofă trevală inexPLICABILĂ chiar a unor intelectuali de calitate mai joasă după discursul lui Gabriel Liiceanu despre prostie — să văzut atunci împede că mare parte din poporul român manifestă un complex de superioritate rezultat dintr-un fel de inferioritate; și vine greu să primescă lecții și să admîne superioritatea intelectuală a cuiuia). Misiunea care pareă a se profilează drept cea mai indicată atunci era coborarea de la tribuna — revistă, televiziune, etc. — și începerea unui misiunări care să reducă necesară convertire în cadrul ei cel mai întîm și cel mai profund — cuplul. Câtiva au și procedat asta, din instinct. Firește că pentru o mină de oameni întreprinderă părea absurdă — dar întrebarea este, de ce nu au fost decât o mină de oameni intelectuali în zilele în care să-a strigat: „Moarte intelectualilor!” și nu au fost, atunci măcar, toti? De ce au fost cu desăvârsire însăși de conduceră locul firește — marii dixidenți pe care l-am văzut îmbrățișindu-se pe 22 — pe care ar fi urmat-o cu totii? De fiecare dată cind am pus întrebarea aceasta mi-a răspuns prieteno ridicator din umeri: „Pentru că unii se izolașă, pentru că alții se oficiaлизă”. Venelele păcate ale intelectualului care reacționează la social oricum numai într-adevăr înspre social nu.

Îmi amintesc de o distopie a lui Junger pe care o cîșteam prin loamă, în cadrul unor lecturi pe care am curajul să le numesc premonitorii. În societatea din Eumeswill — altfel o dictatură militară — cultura era la mare pret. Marii intelectuali erau invitați la Palat și seful statului li se trata cu surbiuri și cocktailuri. Din cind în cind presele încă mai îngăduia să atace guvernul — nu urmă punctele esențiale, dar oricărt — ca să se simtă și

zlaristii bine, și să nu treacă chiar și la capăt. Dacă personal să fi în conduceră unui guvern totalitar și să fi întrebătorul care este soluția cu privire la intelectual, să răspunde fără să exzit: „Lăsatul să vorbească”. Căci în general cuvintul lor este ineficace, și el în să-l păstreze astfel.

Intelectualitatea din Eumeswill era fișă, vindută. La un preț mare, dar astănuia schimbă cu nimic esențialul problemelor. Privată atâtă anii de dreptul de a avea o artă pentru artă și o cultură pentru cultură, de deschidera noastră către Europa și a Europei către noi, nu este acesta un preț onorabil, nu este acelaș fair? Un Minister al Culturii categoric al nostru, societăți care mai de care mai elegante și mai occidentale — cine nu ar fi satisfăcut de atâtă? Nu a suportat intelectualul român destule umilințe, nu a fost de atâtă ori înțeleasă grișă chiar atunci cind era minăt de cele mai bune intenții? Nu este firesc să-l încerce oboselu, să vrea în sfîrșit să facă ceva pentru el însuși? În casa vecină poate că un student este arestat fără mandat și fără probe, ceea ce mai încoacă poate un tăran nu capătă pașnic pentru că refuză să semneze o adesăză la un partid politic, dar care nu mai există și altii oameni care să protesteze? Ce Dumnezeu!

Dar firesc că acesta nu este decât începutul unui deparțament. Firesc că, indiferent că ambasade și ministerie și burse și premii să ar oferă intelectualului, el va continua să apere candid și donchiesc, principiile sale pure. Firesc că marii dixidenți nu au urmărit nimic altceva decât libertatea reală a poporului român, firesc că sintem gata să producem alte generatii de dixidenți la fel de dezinteresate. Cum să spus adesea zilele acestei, suspiciunea și nejustificarea într-un context în care toți se gindesc numai și numai la binele națiunii. Să chiar aşa stau lucrurile. Dacă nu pentru altceva, măcar pentru că ar fi pacat să ne despărțim de Caragiale, înainte de a-l eterniza definitiv.

ACENTE

Florin Sicoie

• Îmbrățișare mortală

Că și numărul de leucocite în compoziția singelui omenesc, ponderea numerică și de influență a ceea ce se intlege în general prin politie secretă reflectă, într-un sistem politic, starea lui de sănătate. Spre deosebire de dezvoltarea politie, quasi-constantă în număr, statorică în tel și numai în mod pasager folosită ca forță de represiune politică, politia secretă ocupă, într-o societate oarecare, un loc între activitatea normală de contrainformații și controlul depinț al structurilor de stat și individuilor. Extremele sunt reprezentate de democrație și, respectiv, de societatea totalitară, în ultimul caz putindu-se vorbi în mod clar de o boala.

Marile dictaturi și-au avut marile lor „servicii secrete”, fie că s-au numit N.K.V.D., Gestapo sau Securitate. Sistemul politic din România de după 1945 a dispus, ca orice sistem comunist, de o teribilă forță represivă. Immediat după preluarea abuzivă a puterii, partidul comunist, după acroniul model sovietic, a creat Securitatea. Prin folosirea, mai întâi, a unor elemente „tehnice” din fosta Siguranță și prin recrutarea eficientă, mai tîrziu, a unor oameni de joasă extracție socială, ușor de convins și de fanatizat.

Cu frenzia și puterea unor celule cancereroase asedindu-implacabil un organism bolnav și strivind, într-o îmbrățișare mortală, parțea înăuntru sănătoasă din el. Securitatea a minat continuu dinăuntru societates românește a ultimilor patruze și cinci de ani. Nici una din structurile politice și sociale, nici familia și nici individul nu s-au putut evașa de acestel nesfîrșite presuri. Tehnici constant, adus perfect la îndeplinire, al Securității, a fost transformarea nesiguranței într-un mod de existență pentru fiecare român, personalitate sau simplu individ, i.e. ca un desăvîrșit parazit al puterii. Securitatea a reușit să mimeze chiar și o evoluție istorică. Preferința inițială pentru assassinat deschis, tortură și amenințare directă a cedat treptat locul folosirii intimidării, ascenările subtile și gantajului. Istorya Securității românești reprezintă drumul de la distrugerea fizică directă la terura psihologică. Efectele însă au fost, în mare, sociale: zeci

de mii de morți nevinovati, viață distruse, familiile destrămate și copiii purtând pentru totdeauna stigmatul vinovătilor imaginare ale părinților. Într-un cuvînt, o forță a asumare de vinovății.

Revolutia din 22 Decembrie nu a întinut numai înăuntrarea unui sclerat, ci și înăuntrul sistemului comunist care l-a produs, dimpreună cu Securitatea, urmării lui forță de susținere. În aceste condiții, este regrebată incercarea unor cercuri ale Ministerului Apărării Naționale — ca în județul Prahova, de pildă — care contolează acum fostele cadre de Securitate, de a prezenta activitatea trecută a acestora ca ovină o natură pur „tehnică”. Indreptată numai spre binele sărăcăriei, prin păzirea secretului de stat. (Fiecare parție ca să evidențieze faptul că o legă structurală antidermată, asa cum este Legă nr. 23, nu a fost abrogată și nici modificată). Dacă acest cor de laude, de neînțele din partea unor oameni care au avut el însuși de suferit din cauza ingerințelor Securității în propria lor activitate, nu mai lipsește decât portretul elogios al securistului onest, hrănindu-și silicoza cu profitul multor de dosare pe care le alcătuiesc și le cercetează. Sacrificindu-și pretiosul timp pentru că asculta convorbiri telefoniice și a deschide scrisori care nu-i sunt adresate.

S-a scris în presă că în județele în care au fost lupte (Timiș, Brașov, Sibiu, Cluj și București) fostele cadre ale Securității au fost trecute în totalitate în rezervă. Dar să nu uităm că Securitatea trebuie să răspundă acum în față poporului român nu numai pentru poziția ei în evenimentele din Decembrie, ci pentru întregă ei activitate de după 1945, iar modul ei de acțiune nu a fost diferențiat pe județe, ci unul și același: crimi, abuzuri, incențori, interceptări de convorbiri și de corespondență. De aceea, un prim gest de bună-voluntă l-ar constitui imediat trecere în rezervă a tuturor fostelor cadre de Securitate și darea în viență a listelor informatorilor, urmând ca armata propriu-zisă să ia pe seamă ei alcătuirea unui mic serviciu de contrainformații. O „armată” de fosti securiști, plasată de sub ochiul vigilent al Ministerului Apărării Naționale, nu poate genera decât suspiciuni că în curind va fi folosită din nou — dacă nu cumva este deja — pentru aceeași „muncă”: ternare, insinuare, delădire. O astfel de măsură ar spulbera și impresia care s-a creat că, la anumite nivele ale puterii actuale, persoanele de vasă din festa nomenclatură nu sunt interesante, din cauza proprietăilor lor trecut, să însă să fie cunoscut întreg adevărul. Fără de care istoria amenință să se repeate.

ACENTE

Alexandru Vlad

• De la revoluție la litigiu

Observăm cum toate idealurile revoluției, cuceririle ei enoria, se pun din ce în ce mai mult în termeni unui ilitiu. Două întrebări sunt necesare dacă recunoaștem cele de mai sus: de ce am ajuns aici? Si litigiu între cine și cine?

Că am făcut oasă în apă de la acea stare și de la acel moment kairotic de la sfîrșitul lui decembrie trecut, astă o reîndoase totă lumea. Dacă atunci părea că fi un miraculos moment zero de la care orice optiune politică sau economică era posibilă, având doar datoria și interesul să luăm cîtele mai bune și mai rapido, să alegem oamenii cei mai de bună-voluntă și luptăm cu timiditatea lor pentru a-i convinge să orimească acele locuri pe care de mult le meritau, acum observăm că lumea rănește pe tot un singur nume (înăuntrul săcăzător, în tandem) iar liderul Frontului declară la mitingul de Florii: „Trebule să cîştigăm. Altă cale e exclusă!”. Nu doar că ajungem iar la cunoșteau variantă — un singur om, o singură soluție, dar chiar și interpretările pe care diferite părți le dau evenimentelor din decembrie trecut diferă atât de mult, de parcă n-ar fi vorba de un unic eveniment, cel căruia îl simtem cu totii recunoscători. Deosebirile de interpretare sunt în funcție de distanță și direcție parcursă de aceste părți, funcție de incordul de triste inimă, funcție de vîtorul pe care il „dorește” tării (de locul pe care și-l dorește lor în acest vîtor) și funcție de obligații care le au fățu de trecut.

Mulți consideră Frontul a fi un fel de aisberg într-o derivă luminoasă, calculin-

du-i dimensiunile și structura părții asunse, în care găsesc feude și interese ale lumii anti-revolutionare, uneori înstituții întregi și nu din cele mai inamiofensive. Ne-a demonstrat eficiența lui în măsuri restrictive, capacitatea de manevră în termeni de tristă aducere amintă și ineficiența în ce privește soluțiile economice (pe motiv că e împiedcat de „provizoriat”, poate chiar de partide), a cesteia nefiind mai mult decât niste fruscante paleative (vezi situația tărânilor, a partii-laxistilor, a multora care amplu curte Administrație financiară).

Oricum, în ce privește viitorul pentru realizarea cărora toate aceste părți se simt chemate, bare să existe un colectiv consens — va fi vorba de democrație! Dacă excludem variantele prea originale, acest termen miraculos are din pacate calitatea de devem lucrativ (un termen la modă), numai în mijlocul celor de bună-voluntă. El se folosește creștanți bătrâni și credincioși, sămătă de mulți și dovedită de puțini. Dacă vorbim astăzi, dovezile sunt desigur în trecut. Ori, trecutul comunist și-l am reprobat și odă cu el păcatele, arhivele și memorie noastră comunistică. Dacă puțin spune despre Front că singurul trecut pe care îl are, sau îl remindă, este unul comunist, partide istorice sau un alt trecut, anti-comunist, cu acela și altceva, dar cînd să-l interpretăm îl interpretăm tot cu un instrument comunist și, dacă o vorba de trecutul unei perioade anumite, folosim chiar și o instituție comunistică despre care se zvonește că și-ar fi redus mult activitatea.

Constatăm că am ajuns iar, pe o cale mai scurtă de data aceasta, la un dublu limbaj, ale cărui binefaceri le cunoaștem cu totii foarte bine. Observăm cu alarmă cum instituții și ministerie unu să se reface, anumite mentalități să supraviețuiesc, anumite proprietăți să se conserve. Formeză aceste structuri o majoritate în sinul poporului nostru? Evident că nu. Si totuști umbra lor tinde să ne scapă, prezența lor să ne paralizeze, vecinătatea lor să resuscite focare de interese. În acest stadiu și în această proiecție amare manipularea, nevoia manipulării de majoritate, care încă odată ar fi puță să înțeleagă legitimității, o ecuație de o simplitate brunciană. Atunci apare iar trica, grimasa în locul zimbetușului, cu vînt de „lubire” ce clocolește de o averisie ascunsă, avem iar impreșa sufocantă că un lup în blană de oaie se strecoară printre noi încercând să-si sublizeze glasul folosind cele mai moderne și vegetate cînd ale mass-mediei.

Am ajuns astfel de la starea înăuntră de revoluție la starea apăsătoare de ilitiu Democrația, democratizarea, pot să mai astepte odată. Prioritatea o au acum alegerile, aceste alegeri care în concepția Frontului nu sunt decât un rău necesar, o scurtă intrerupere în activitatea lui gloriosă de angajare pe drumul.

Comunismul a sustinut de atîțel intenționarea că el este o democrație, la început spunea că e o formă superioară de democrație, apoi a sustinut că e forma unei... și aici e inutil să mai adăugăm cîteva unice presupunări și nu se vor să complemente. Comunismul sămătă acum frustrarea celor ce a luaseră (călăuziți) pe securitatea, să-su răfăcă, să-aceștiintă că se întoarce în locul zimbetușului, cu vînt de „lubire” ce clocolește de o averisie ascunsă, avem iar impreșa sufocantă că un lup în blană de oaie undeva pe tărâmul metaforelor, căruia îl să înțeleagă el primii, corespunzători de recunoștință noastră. E un sindrom delirant al celor ce-su răfăcă: să impreșe că sunt insuportabile de aproape de înțeptația de tinta călătoarei, pentru care trebuie săpt un singur zid, înzis înăuntră și îndepărtașă trei dorințe. Tredînd ce-l pot determina vîtorul. Doar că pentru asta trebuie să-l arunci în apă, doar dacă e liber și a avut încredere în el și se manifestă miraculoasă putere. Ori, cel însetat de aceasta din urmă de putere, nu mai dă drumul desătisorul din propriele-i mîni crispate. Il tine, il sănătăză, și pînă la urmă îl su-grumă.

Ei, acești fosti și actuali, ce se vor și vîtori, se consideră duble victime, victime ale ghinioanelor trecutului și ale neincredorii noastre din prezent. Ne promit acum un drum pe care sunt ultimii capabili să-l cunoască, ne promit o democrație pe care o vîd probabil ca pe o grefă cu idealismele comunismului. Si lor ce rol își vîd în această opțiune miciurinistă, căci e un efort împotriva naturii, o himeră. Cel care face astăzi astfel de experimente își să asupră-si o responsabilitate mai mare ca un blestem: tinind cont de vulnerabilitatea tării și securității într-un astfel de moment, un lider care se crede responsabil și justifică doar de propriile himere, poate ajunge exact acolo unde ne-a dus Ceausescu, dar (tinind cont de multitudinea și fluiditatea factorilor) într-un singur an. Sau doi, cum se și dă cifra!

Totuște aceste lucruri nomenite mai sus ar fi trebuit rezolvate de o revoluție adăvărătoare. A noastră însă a deschis doar posibilitatea unui ilitiu, dureros ca un purgatoriu, pe care nu avem voie să nu-l transformăm în Revoluție.

••• 23 AUGUST 1939 — oasul Ribben-trop-Molotov prin care Hitler împărăcia Polonia cu Stalin. La 1 septembrie Wehrmacht-ul atacă Polonia. La 17 septembrie URSS procedează identic. La 31 octombrie, la sfîrșitul primei campanii din cel de-al doilea război mondial, Comisarul Poporului pentru Afaceri Străine Viacheslav Molotov declară în fața Sovietului Suprem: „O secură luptă în Polonia dată întii de Armata Germană și apoi de Armata Roșie, a fost de ajuns pentru a reduce la zero Tratatul de la Versailles”. ••• În campania sa la est, armata poloneză a primit ordin de la mareșalul Edward Rydz-Smigły, comandanțul-suf, să nu opună rezistență. Prizonieri: 250 000 capturati în cîteva zile. În noiembrie 1939 cea mai mare parte dintre acești sunt internați în trei lazare: Kozielsk, Starobelsk și Ostaszkov. Unii soldați au fost eliberați și s-au întors acasă, alții, în principal corpu ofițeresc, au rămas în captivitate. În toamna și iarna 1939–40, în primăvara '40, toti aceștia fac să parvină familiilor lor scriitori. Decizia în ce-i privește nu fusese luată. Stalin și cei din jurul lui aveau amintiri conținute din campania 1920–1930 în fața Varșoviei. În martie corespondența incetează. Decizia fatală fusese luată.

UN GLOANȚ ÎN CEAFA

••• Prizonierii asasinați făceau parte toti din lagărul de la Kozielsk. Evacuarea lagărului s-a făcut începînd cu sfîrșitul lunii martie și s-a încheiat la începutul lui mai, perioadă care coincide cu masacrul. La 15 kilometri pe soseau spre Smolensk, în stînga soselei este o pădure — rezervație a NKVD-ului, nu departe de Vitebsk (orașul lui Chatall). O mică gară, Gnezdovo, la numai trei kilometri de Katyn. Să copiem cîteva pagini din jurnalul unui ofițer asasinaț: „Duminică, 7 aprilie 1940. Dimineața, la 11.40 ni se ordonă să ne facem valizele. La 14.55... părăsim lagărul Kozielsk. La 16.55 ne obligă să urem în tren... Luni 8 aprilie 1.30 trenul părăsește gara Kozielsk. La 11.30 ajungem la gara Smolensk. Marți 9 aprilie dimineață coborim din tren. Ce nă se va întâmpla? Marți 9 aprilie, ce să iube ne lasă în pădure într-un fel de cabină. O nouă perchezie. Îmi iau tot: ceasul, banii, ceniura...” Însemnările comandanțului Solski se opresc aici. Pe un sfîrșit de oră autorul va fi impuscat cu un gloanț în ceafă.

1943. Cadavrele sunt descoperite.

cadavre. Toate imbrăcate în uniformă armatei poloneze. 2 generali, 63 colonel, 165 majori, 440 căpitanii, 1.500 ofițeri. Impușcați în ceafă conform metodologiei NKVD. Cei mai tineri fuseseră legați de mîini cu sîrmă și impușcați apărând. Germanii făcă apel la Crucea Roșie Internațională pentru a ancheta următoarea masacrului. Victimile au fost identificate după actele avute asupra lor. Rusii se grăbeau să se retragă și nă auvut timp să steagă urmăre. Un comunitate germană din Iași 8 aprilie 1943 îl acuză pe sovietici de crima de la Katyn. ••• În 16 “Pravda” răspunde: „În aceste zile banda de mininoi și lui Goebbels a răspândit afirmații defâmătoare continind pretenții executării ofițerilor polonezi de către organe oficiale sovietice în regiunea Smolensk”.

BĂNUIELI ȘI DEZMINTIRI

În luna iulie 1941 se încheie scordul polono-sovietic și se hotărăște formarea unei armate poloneze din prizonieri, conform unui acord între Churchill-Stalin. În septembrie, la Taliasevo începe constituirea acestei armate. Generalul Anders este scos de la Lubianka, Moscova, închisoarea — sediu al NKVD și pus în capul noilei armate de care Aliatii aveau mare nevoie. (Va lupta cu eroism la Monte Casino.) Generalul Anders cere informații despre ofițerii dispăruți, cam 15 000 în număr. Nu primește decât promisiuni, surseuri amabile. Să ușore versiuni neverosimile: cum că ar fi evadat pe la Cercul polar sau Extremul Orient... După dezvăluirile germane, Aliatii privesc cu neîncredere toată afacerea. Interesele Alianței de a continua campania prevală-

exil, al generalului Sikorski. ••• Peste cîteva luni regiunea este recuperată de Armata roșie și Kremlinul trimite o comisie de anchetă să afle adevarul, deoarece cunoscut înaintea sfere ale NKVD lui Beria care ordonase masacrul, lui Stalin și autorității său. Comisia este prezidată de Nikolai Burdenko. Cercetările încep în ianuarie 1944. Burdenko este academician, unul din doctorii lui Stalin, chirurg și al Armatei roșii. Din delegație mai face parte printre alții Alexei Tolstoi, scriitor, Burdenko spune că a vizitat la Katyn 11 000 cadavre, ceea ce ar însemna că tot în această pădure s-ar găsi și victimile din lagărul Ostaszkovo și Starobelsk, care nu au fost niciodată gasite. Comisia Burdenko prestează că masacrul s-a produs în toamna lui 1941, executat de Wehrmacht. Înăvățările de timp și documente se explică. În acest raport, astfel: la doi ani după assassinat, Wehrmachtul a deschis gropile și a pus în buzinarele cadavrelor dovezi care să-i acuze pe sovietici!

DUPĂ RÂZBOI

Documentele poloneze privind masacrul, rezultate în urma anchetei Crucii roșii, au fost depuse la Cracovia la Institutul de medicină legală. De aici sînt retrase spre Dresden în două camioane. Unde dis-

Obiceiuri personale găsite în gropile comune: bani, zemene de armă...

par incendiante de parniciul lor. ••• Astfel documentele au dispărut, și azi nu avem decît fotocoile, realizate la timp. ••• Urmărind o sarabandă a viselor și oculari dispăruti. Un exemplu ar fi acela al lui Ivan Krivozorcov, care s-a stabilit la Londra sub protecție britanică, cu nume schimbat. A fost găsit asasinaț etc. etc. etc. ••• La 1945, în urmă cu cîteva luni, a venit la Indoialia verificarea versiunii sovietice și a obiectat împotriva incluzării masacrului de la Katyn în crima împăratului. Obiectele acceptă de tribunal. Partea sovietică, în acel rău sentiment, nu a mai amintit nimic despre acest episod. •••

O JUMĂTATE DE SECOL

În aprilie 1990 Mihail Gorbaciov, în cadrul vizitei făcute de generalul Jaruzelski la Moscova, i-a remis dovezile privind masacrul înfăptuit de NKVD de Abakumov și Beria la ordinile lui Stalin. Minchuna a durat o jumătate de secol. ••• Predecesorul lui Jaruzelski au încercat zadărnic să deschifice talnele acestui episod singeros. Gomulka, Gierek au fost respinși cu furie de Bruselov și Brejnev. ••• De trei ori o comisie mixtă oclanțo-sovietică încearcă să facă lumină. „Devă” era situație. Decizia recunoașterii lui la Kremlin era însă una politică. Si

Alte săpături la Katyn

ISTORIA OFICIALĂ

••• În aprilie 1943, în plină înaintare soare est, germanii descoperă la Katyn cinci uriașe gropi comune conținând 4 233

INCĂ O MINCIUNĂ

••• Prima delegație poloneză care are acces la Katyn sosete la 11 noiembrie 1973 și face un raport. Considerind că merge oare densitate, guvernul sovietic răspunde la întrebările diplomațice cu guvernul polonez în

Primul ministru al Poloniei, Tadeusz Mazowiecki omagiind memoria conaționilor (26.11.1989)

Gorbaciov s-a decis. Versiunea aceasta nu face decît să confirme raportul Crucii Roșii Internaționale din 1943, și raportul Comisiei Consașului S.U.A. din 1951, care a anchetat de asemenea dovezile, conchidind, la fel, că este un asasinaț infăptuit de NKVD.

CE AR MAI FI DE SPUS

România a cunoscut comunismul și ocupația străină. O anchetă minuțioasă ar dezgropa pe locurile unde au fost lagăre de detinuti politici, gropi comune cu mii de cadavre. Din informațiile pe care le am născute în prezent, un astfel de loc ar fi la Poarta Albă, unde după unele relatări ale fostilor detinuti s-au săpat gropi de 50 m/30 m, cam 10 în număr în care s-au aruncat mii de cadavre. Pe traseul Canalului Dunăre–Marea Neagră mai sunt locuri unde o comisie ar trebui să incerce să investigheze: la Galesu la km 13, la Făclia. ••• Sunt și alte locuri blestemate despre care ar trebui să vorbim. De exemplu Stoenesti–Salvani în Balta Brăilei, unde în perioada octombrie–decembrie 1960 au dispărut 1 000 de oameni, răpusi de un regim de exterminare rapidă. ••• Orice regim totalitar ascunde într-un fel sau altul un Katyn.

STELIAN TĂNASE

Palatul din piața Dzerjinski, Lubianka, cea mai sinistră clădire din lume

(Urmare din nr. 9/16 martie)

E drept că intrarea în partid nu-a fost numai cales spre putere, ci adesea și cel mai acces spre posturi în raport cu pregătirea, uneori mijlocul de a-i păstra pe cel ocupat, de a-i vedea copil în față în facultăți, de a profita de avantaje, adesea minime, cărora numai mizeria le împrumută valoare. Carnavalul roșu — un rezumă ce deschidea multe porți. Vorba lui Mircea Dinescu: aveai nevoie de el cum ai nevoie de permisul de conducere ca să circuli cu mașina. Dar orice e neapărată nevoie să umblă cu mașina? Se poate merge și pe jos sau cu tramvai. Bineînțele renunțând la anumite ambiiți. Prin urmare ambiciozii, răzbătoritorii, dormicii de putere au ocupat posturile-châșie în „comandamentul” treburilor literare ca și aturea, făcând o altă rețea de relații, de cîrlăstie, de profisiorie, prin care greu patrundea fără a plăti prețul curenții. Si cînd nu și-au vindut sufletul dialogului, punând un deget într-un angrenaj care-i prindea apoi fără scăpară!

S-a discutat destul despre antisemitismul românesc, slăbit ca superioritate spirituală și înțelegere care explică supravietuirea neamului în perioade istorice grele de născări și dominanță străină, ori infierări cu fanatism și dezinteres față de afirmații majore, capabile de competiție cu cele ale națiunilor de mare tradiție. A mult momentul — cred că suntem cu totii de acord — pentru că intrarea spectaculoasă a României în cîntea lumii să fie urmată de consolidarea libertăților cucerite și de desfășurarea viații publice în epu felică urmărite pînă acum în vîduni, cultivate în mici nucăi de viață spirituală, să răsărită la lumina.

Prinordială în acest scop e deschiderea spre Europa după decenii de izolare de către cu toții, indiferenți intelectualității, an stăut de securitate. România trebuie să reîntre în Europa de care vine de fapt și de drept. Stima lumii, recurgându-și la spectaculoasa a României în cîntea lumii să fie urmată de consolidarea libertăților cucerite și de desfășurarea viații publice în epu felică urmărite pînă acum în vîduni, cultivate în mici nucăi de viață spirituală, să răsărită la lumina.

Prinordială în acest scop e deschiderea spre Europa după decenii de izolare de către cu toții, indiferenți intelectualității, an stăut de securitate. România trebuie să reîntre în Europa de care vine de fapt și de drept. Stima lumii, recurgându-și la spectaculoasa a României în cîntea lumii să fie urmată de consolidarea libertăților cucerite și de desfășurarea viații publice în epu felică urmărite pînă acum în vîduni, cultivate în mici nucăi de viață spirituală, să răsărită la lumina.

contraselecției și a serviciilor aduse securității, aleși pe principeană după criteriul: cit mai ignoranți și mai obtuzi cu puțină, lată un domeniu în care oamenii de cultură ar trebui să reclame drepturi preferentiale. Numirea lui Alexandru Paleologu ca ambasador la Paris ar trebui să fie urmată de numirea altor oameni potriviti în locul potrivit, care să nu-si mai privească funcția ca o sinecursă,

în serviciu — dar — pe n.v. — și acasă. Coliving, chiar dacă e din aur, tot coliving rămâne! Cui l-a plăcut să stea în ea și să stăteze înăuntru în campanii electorale și alegeri libere. Dacă se întâmpină neșeptii, ele devinătoare notorii prin presa cu deschisire liberă; ea putea decădui față de dubioase, fraude comise de polițișteni, fie și de membrii guvernului; această putea fi atacată în ziare și persiliști de sașoșenii în cabarete. În poftă mult ocărâtului regim burghero-maioresc, nemunărați băieți de tărani săraci au intrat în universități, cu burse, și au făcut cariere. Mai presus de orice, dominea unor de libertate pretutindeni, mai ales în cultură, și de larghete față de minorități. Identitatea națională nu poate fi restabilită în demnitatea ei originală în detrimentul integrității proprii ceterorăzăli noastre. Un om se respectă pe

Sfîrșit de scrizoare către Revista ,,22"

MARIANA ȘORA

de pildă să mijlocească de urgență obținerea publicării de diverse specialități și a cărților a căror lipă se face simță de astăzi vreme.

Revenirea în Europa face parte din reînășterea identității naționale. Nimeni nu poate susține că lipsește tradiție în acest sens. Si nu este adevarat că nu există în România structuri și tradiții democratice. În perioada interbelică, portădile se înfrântau în campanii electorale și alegeri libere. Dacă se întâmpină neșeptii, ele devinătoare notorii prin presa cu deschisire liberă; ea putea decădui față de dubioase, fraude comise de polițișteni, fie și de membrii guvernului; această putea fi atacată în ziare și persiliști de sașoșenii în cabarete. În poftă mult ocărâtului regim burghero-maioresc, nemunărați băieți de tărani săraci au intrat în universități, cu burse, și au făcut cariere. Mai presus de orice, dominea unor de libertate pretutindeni, mai ales în cultură, și de larghete față de minorități. Identitatea națională nu poate fi restabilită în demnitatea ei originală în detrimentul integrității proprii ceterorăzăli noastre. Un om se respectă pe

sine, respectindu-i pe ceilalți. La fel și popoarele. Încrederea lumii întregi poate fi cîștigată în primul rînd prin grădările procesului de democratizare. Dar aceasta include refuzul extremismelor de tot soiul. Nu permiteti, dragi confrății, ca sub etichetele diverse să se reaffirme și să cîștige aderenții nici cei suspecți de intenția de a reinstitui stări și abuzuri solide cu regimul comunist, dar nici cei care, profitind acum de o justificată misericordie națională, se vor grăbi să reînvețe laudăroșenia națională, sovinismul, disprețul drepturilor minorităților din țară și actuațiile diversioniste ale tiranului. Nu uitati că pastorul Tökés a fost cel care a declarat răscola, iar recent a predicat în mod emotional în favoarea bună intenție în spirit ecumenic; nu uitati că ungurii au sădus primele ujorătoare peste granită, că vaza fără în ocident va depinde în mare măsură și de Iisus în care vor fi tratate de acum înainte minorități. Tot scriitorii și mai ales ziaristi sunt chemați să răspîndească toleranță, simță și simpatia față de cetero-naționalități, de pilda informind pe larg despre frumoasele alegăzări miseri din Ardeal, cu istoria lor și tradițiile lor multitudinile. Astăzi ar contribui poate să se creze în atmosferă propice pentru ca nemții încă prezenti în țară să renunțe la gindul de a o părăsi. Nu e păcat de acestă nucleu de civilizație, editată în paragină, nu că de dispariție, de acel aer de Europa centrală pe care-l aduceau în țară și că era atât de apreciat odinioară. Timișoara, acum asupra lăsată de glorie, orășul de care nu a legat întotdeauna un intens patriotism local, era pe cîrmea copilăriei mele o veritabilă mică Egipt. Toată tumea vorbea — mai bine sau mai prost — căcăi trei limbi principale, pe limbă română, nemții și unguri mai erau evrei și sirbi, și toate cîstea grupuri etnice se frecventau trăind în ceea mai bună înțelegere. E drept că apoca de sur „helvetica” n-a finit decît cu multă de altă, pînă cînd stabilitorii nostri, precum și asilorii îl s-au suiat la cap aburii superiorității răstăle, aduse de vînturi din Reichul hitlerist, iar tineretul român a fost contaminat de „rinocerita” legionară. Dar azi, cînd n-arem moție să ne temem de reînvierea agresivității istorice ce aparține trecutului, toată lumea fund dormică de liniște și pace, de ce nu s-ar putea că atmosfera de odinioară, prietenosă și caldă, să plutescă din nou peste Ardeal și Banat, peste întreaga țară? Inchet exprimind speranță și credință că asta va fi.

Avut, cum și eu ce au fost dotate tehnice, cine le-a comandat de sus și pînă îos, unde erau casatai, și din ce categorie de oameni au fost compuse? Într-o oară, nu chiar singulară se sustine că nu este vorba de soldați de rînd și de elemente cu înșinuri și „calificări” mai puțin obișnuite. La întrebarea fizicașă unde sunt, răspunsul ar putea fi exact și dacă ne-am referi la numărul, deloc mic, al celor ce, după incetarea focului, într-un interval de timp oarecare au părăsit țara, treind granita fraudulos sau — anotimp — chiar cu pasaport, în Iugoslavia și Ungaria.

Este de sperat că cercetările menite ce se fac și a căror durată nu este deosebit de prelungită vor acorda la lumină adevărul pentru noi și pentru istorie.

Inchel cu două precizări: 1. — securitatea. În fapt a avut cel mai mare rang, cu excepția stăpînlui sunrem — în hierarhia societății noastre — atât pe linie de partid cît și pe linie de stat. În partidul n-a fost „decid un mit”, sau mai clar spus, o „gagăză”; 2. — securitatea nu a fost destinația ei numai transferată, fără alte „Directii”. În subordonate Ministerului Apărării Naționale care a păstrat, fără să ni se spună, ceea ce a considerat actuala conducere a țării că trebuie mentinut.

JUSTITIA

Portari — colonei și alte cinuri...

SECURITATEA

IOAN MĂRCULESCU

A fost cea mai importantă instituție din statul comunist, pentru a cărei organizare și funcționare s-au cheltuit sume enorme, fără limite și fără vreun control finanțar.

Infiltrată în toate domeniile vieții sociale, rolul ei a fost acela de a denisi orice opinie și activitate de natură a numărătoarelor, de securitate. Toate serviciile guvernării ce implicaște femeile de serviciu, supraveghetoare, administrațori, șefi, bucătari, crăciuni, cizmarii, frizeri, coafeze, horticulori, portari etc., erau asigurate de acmea tot de securitate. Totații portari interioara și exterioara a domeniilor, palatelor, vilelor, caselor de vinătorie etc., aflată la dispozitia statului suntem și fără era asigurată — în exclusivitate — de securitate. Toate serviciile guvernării ce implicaște femeile de serviciu, supraveghetoare, administrațori, șefi, bucătari, crăciuni, cizmarii, frizeri, coafeze, horticulori, portari etc., erau asigurate de acmea tot de securitate. Totații portari interioara și exterioara a domeniilor, palatelor, vilelor, caselor de vinătorie etc., aflată la dispozitia statului suntem și fără era asigurată — în exclusivitate — de securitate.

Totații portari interioara și exterioara a domeniilor, palatelor, vilelor, caselor de vinătorie etc., aflată la dispozitia statului suntem și fără era asigurată — în exclusivitate — de securitate. Toate serviciile guvernării ce implicaște femeile de serviciu, supraveghetoare, administrațori, șefi, bucătari, crăciuni, cizmarii, frizeri, coafeze, horticulori, portari etc., erau asigurate de acmea tot de securitate. Totații portari interioara și exterioara a domeniilor, palatelor, vilelor, caselor de vinătorie etc., aflată la dispozitia statului suntem și fără era asigurată — în exclusivitate — de securitate.

Doctorul Ionel Cană, unul din înțelepătorii S.I.O.M.R. (Sindicatul Liber al Oamenilor Muncii din România), avea un cununial — colonel de securitate — în funcție de portar (în schimb cu alii colonelii) la reședința embasiei președintelui din el, Primăveră. La un moment dat s-a îmbolnavit, iar basala filindu-i trădată de „xmenii” fele și de moliciunile miscărilor, a altor astăルia Răsăriti analfabetice. „Ce cauți aici, dacă ești bolnav? Să nu mai văd!” „Astăルia” de un inconfondabil umanism socialist la cel mai înalt nivel. Să nu-l văd văzut! Ca dovedă de cîstea suflare sta în plenul unei rochi, ca să-l citeze pe Eminescu. A fost scos din „ono-

rabilă” funcție și ulterior a murit, fără ca „cineva” să se fi interesat vreodată de soarta lui. Amănuntul — soarenci nsemnificativ — mi-a fost relatat chiar de doctorul Cană în timpul cînd am stat împreună într-unul din celeule din Calea Rahova — tot în aria securității. Anropul de „portar”. Un an de zile am „lucrat” în calitate de consultant de specialitate la Consiliul de Stat. Am fost adus prin transfer din Procuratură și apoi am cerut insistent să fiu trimis — tot prin transfer — acolo de unde fusese adus. Nu mi-am disolăcut — sper că să fiu crezut că euviat — nici covorul de persoane pe care călăram înfundindu-mă-se pantofii în ele, nici fotoliul pe care sătăeam — singur într-un birou elegant — și, mai ales, nici salariatul ce era dublu fată de cel anterior, dușos cum nici olicirele cu multe bărbi noi-noutăți. „Tudoroi!” ce mi se dădea drept prima, de Anul Nou, de!

Mal și de 23 August, ca să nu mai amintesc de altă privilegiu. Cine ar fi fost mihinit de acmeață „intenții”? Ceci ce m-a determinat totușii să renunț la toate acesea și să făcă pe de o parte fantul că zilnic — la venire și la plecare — eram legitimat să fie ca toti ceilalți de „portarul” de serviciu (șefi de securitate — pînă anul cu grad mai mic de major, dar nici mai mare de colonel), să ne de altă parte fantul că mă deosebesc profesional. Nu mi s-a cerut niciodată nici vreun consultare, nici vreun raport sau referat de specialitate sau de orice altă natură. Concluzia, cu care am părăsit și salariul, și primele, și fotoliul și... etc., a fost: ca să urci mai sus pe calea lerărihei, cu alti munecători mai mulți și tot cu alti esti mai bine plătit, dar și mai bine pătit — nu numai

Nici zvonurile cu implicării mai adinei în starea de spirit a populației nu erau străină de securitate, care, de fapt le și răspindea. Astfel, de exemplu, opinile favorabile „prințisorului” potrivit cărora ar fi fost singurul care să arătă cu unor măsuri antipopulare dictate de tiran sau cele potrivit cărora ecclaziile iudeilor din Sibiu ar fi fost incomparabil mai bine apropiate cu alimente...

Înă ceva ce nu se stie prea bine vizăzuă preșă profesională a securității. Înă cu multi ani în urmă conducerile securității și-a dat seama că diversitatea și importanța preocupărilor instituției nu mai permite recrutarea personalului necesar numai pe baza doarului de cadre. Păstrând totuști criteriul „disciplină” să-să răstăie și să-să răsăte valori profesionale, atrase în special de avantajele materiale ce li se oferă. Au sănătăți valori cu deosebire necorespunzătoare sau care, sub un pretext sau altul, nu refuză totuști să lucreze într-o instituție. Aceasta constituie excepția profesionalismului cu care securitatea pe bună dreptate, să-mindrit.

Misterul ce continuă să plutescă și azi este legat însă de formarea unităților sociale menite să acopere sistemul comunism trecind prin „loc și săbău” orice acțiune „contra-revolutionară”. Cum au fost organizate, ce efective au

Prințul Gorchakov, comandanțul armatei ruse în războiul Crimei (1855)

„Astăzi, puterea mizează, în chip deplorabil, pe confuzie”

DIALOG CU LIVIU CIOCĂRLIE

Gabriela Adameșteanu: Nu ai avut de loc să te întâlnești să intervii în discuția de la G.D.S. cu Monica Lovinescu și Virgil Ierunca?

Liviu Ciocârlie: Cum era și firesc (având în vedere calitatea, atât a invitaților cit și a sălii) discuția a fost foarte interesantă. Am vrut să intervin la un moment dat însă, fiindcă am l'esprit de l'escalier, adică ideile îmi vin viața trecută, am întârziat. A fost atunci cind Alexandru George a reprobat tendința actuală de a se refacă imaginea unor mari scriitori din trecut — Sadoveanu, Argeșei, Călinescu etc. — în sensul de a se sterge urmele a ceea ce a însemnat prima demisie a scriitorilor de la datoria de a nu colabora cu dictatura. Recunoașterea valorii operelor lor nu trebuie să duca, s-a spus, la transformarea marilor scriitori în statul. O cultură matură nu este compatibilă cu operațiuni estetice de acest fel.

De acord cu Alexandru George, as fi vrut să duc gindul mai departe și să spun că maturitatea culturii se dobândește și prin îndrăzneașa și capacitatea de a ne primi pe noi însine — mă refer nu numai la persoana fiecărui în parte, ci la întreaga colectivitate — așa cum simt, pînă în străfund. Nu mă gîndesc la un act masochist autoacuzator. Să avem, doar, acces fără nici o retinere, la fundamentalul nostru, ceea ce ne-ar permite să cunoaștem mai bine și resursele creațivității noastre ca popor. Dar și rău din noi. Această râu noi credem că este patriotic să-l ignorăm. Alții nu cred așa. În Franță, titlul *Le mal français* al unei cărți de Alain Peyrefitte n-a scandalizat pe nimeni, iar carte importantă a lui Jean Baudrillard *La transparence du mal*, tot de la societatea franceză pornește. Dacă-i așa, mi se pare că este bine să începem prin să nu condamnă mediatizarea despre români, de mai multe ori reluată, a lui Ciocârlie. Nu spun că trebuie să ne-o asumăm fără suflare. De pildă, din chemarea lui nietzscheană juvenilă la un soi de imperialism românesc, din *Schimbarea la față a României*, nu este mai nimic de reținut. Dar, pe lîngă aceasta, cit de pătrunzătoare reflectări despre noi în cările lui! Sunt de părere că este bine să continuăm pe drumul acesta, oricăt de dureros ar fi uneori. Să nu ne creăm, cu bune intenții, noi autocenzuri.

Astaug, însă, imediat că aceasta va fi — dacă va fi — o meditație de perspectivă. Mai acuță în momentul de față pare să fie o altă funcție a intelectualității, pe care n-ăs numi-o neanșărtă spiritul de opozitie ci, mai cuprinzător, spiritul critic.

G.A.: Dar care ar fi deosebirea dintre spiritul critic și cel de opozitie?

L.C.: S-a spus la noi, în ultima vreme, că local firesc al intelectualului este,oricăd, în opozitie. De fapt, însă, spiritul de opozitie se circumscrie celui critic. În plan social, el se raportează la întreaga societate (cu toate anomalialile ei) în timp ce spiritul de opozitie viziază numai puterea. Uneori cele două aspecte se pot amesteca. Este cazul cu ce se înțimplă acum cu fenomenul religios. N-are rost să insist în a spune că de importanță poate fi religia în viața unui popor, pentru starea spiritualității lui, iar aceasta cu atât mai mult cind este vorba de un popor ca al nostru, care a fost supus atâtă vreme unei adincă deteriorări. Pe de altă parte, a fost firesc după răsturnarea dictaturii, și chiar în zilele premergătoare Ia Timișoara, în 21 decembrie, mulțimea a înghințat și a strigat „Există Dunărea!” să se facă simțită cu putere nevoia de religie și că ea să se exprime intens. Însă, cum bine spunea Sorin Dumitrescu într-un articol referitor la filmul lui Zefirelli despre Christos, religia nu este numai o stare emoțională. Ea este și o construcție spirituală, un mod de a fi al gîndirii. Or, noi suntem astăzi în o înflație a manifestărilor religioase la care participă — în mult dorul consens — și puterea și opozitia, și televiziunea și presa, de orice fel. Fiind ritualizată, religia are nevoie de ritm, deci și de pauze în manifestarea ei. Emisiile neîntrerupte, erice informație se golesc de sens. Mă întreb dacă libertatea, așainte-

loasă, nu pune în mai mare primejdije spiritului religios decât aceea în care l-a pus interdicția. Mai cu seamă atunci cind fenomenul se dezvoltă sub privighiera unor înalți prelați cărora le lipesc virtuti cersinței esențiale, cum ar fi smenția și frica de Dumnezeu.

G.A.: Să înțeleg, deci, că spre deosebire de spiritul critic al intelectualității, cel de opozitie nu este, acum, la fel de necesar?

L.C.: Din păcate, este și mai necesar. Am spus că local intelectualului nu este neapărat și oricăd în opozitie. Acum, însă, acolo îl este locul, și astăzi nu numai pentru că, parte din însuși a ansamblului societății, are, ca totușt lumea, de ce să fie îngrijorat. Își are locul în opozitie printre funcție specifică a lui. Astăzi, puterea mizează, în chip deplorabil, pe confuzie din mintile multor oameni. Nu numai mizează: o sporește că poate mai mult și definește, în privința aceasta, un mare avantaj. Spațiu confuziei este larg și deschis, mijlociul de influențare a lui sunt multiple, pe cind luciditatea responsabilității funcționează într-un circuit în bună măsură închis. Oamenii lucizi și de bună credință își comunică păreri mai cu seamă între ei. Intelectualii își vor exercita funcție specifică de care vorbeam dacă nu vor comunica orizontal, ci vertical, adică în toate straturile societății. Oricăd de mare este forța morală și charismatică a lui Lech Wałęsa. Solidaritatea poloneză n-ar fi reușit ce-a reușit dacă ei nu s-ar fi înconjurat de un grup de intelectuali. Dacă ar fi să dău o sugestie, Grupul pentru Dialog Social, aceasta ar fi: să fie foarte preocupat de verticalitatea comunicării. Din păcate, un asemenea proces cere nu numai preocupare și nici numai vocație: ceea ce se întâmplă, adică timp. Atât de mult timp incit să se poată ca, deocamdată, să fie prea tîrziu. În perspectiva mai îndelungată a luptei pentru democrație nu poate fi însă prea tîrziu.

G.A.: Există, la unu dintr-o membru Grupului pentru Dialog Social temeră că, intervenind în sensul în care ar sugeră, poate aluneca într-un soi de populism, și, fortifică lucrurile, o nouă tentativă de a transforma omul...

L.C.: Reserva la care te referi nu este de neglijat filosofă ca atinge un punct foarte important. Există, fără îndoială, pericolul că în relația lui cu alte categorii sociale intelectualul să înteleze un soi de paternalism. Nu numai că trebuie evitat, dar trebuie să își facă opozitie, căci puterea tot un paternalism dezvoltă, chiar dacă de alt tip. Cum spunea Gabriel Ilieșeanu într-un rînd, puterea îi propune societății imaginea unui presupus tată bun. Nu ar fi bine ca, la rîndul lui, intelectualul să apară ca un invățător. De condescendență ce rezultă dintr-o asemenea relație intelectualul se facește, dacă își dă seama că el nu are numai de dat munclitorul și tărâmului ei are, mai ales, de primit. Dar ce are de primit este vital pentru el, filosofă reprezentă tocmai substanța reflecției lui. Fără o bună comunicare, în ambele sensuri, cu poporul din care se trage, intelectualul poate fi un bun specialist, însă nu poate fi creator. Crearea realizează treccerea în planul gîndirii structurate a resurselor, dar și a nevoii de spiritualitate a întregului popor. Intelectualul nu dăruiește sens; el clarifică un sens latent care, fără lucrările lui, ar rămâne în mare parte obscur. Dacă ca crede că sensul latent al societății noastre actuale este nevoie de continuare a experienței socialistice, să votă fără ezitare pentru F.S.N.

G.A.: Ce crezi despre condiția noastră umană de scriitori și despre adunarea noastră generală?

L.C.: Venind vorba despre condiția de scriitori, a noastră, a amintuirii, găseșc ocazia să spun că dacă am fi păstrat ordinea adevărată a lucrurilor, firesc ar fi fost ca eu să pun întrebări și Dvs. să vă spuneți opinile. Împrejurările redacționale au vrut astfel și nu insist.

In ceea ce privește adunarea generală a scriitorilor la care amintoi am naștă, a fost evident că a lipsit motivația care

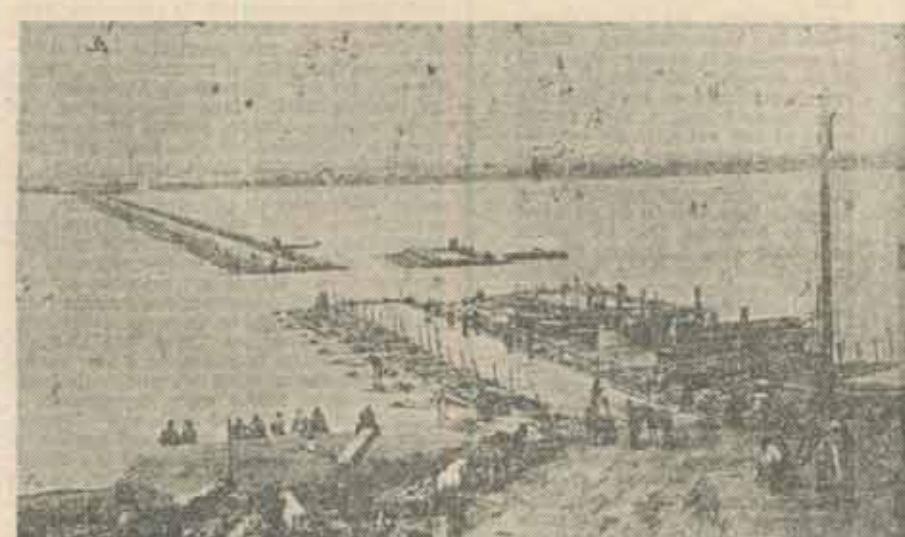
dăduse combativitate și unitate conferinței din 1961, ultima întînată, sub regimul defunct. Pe fondul de oarecare anotimp a sălăi, înările de cuvint remarcabile au fost contaminate parcă de cele inconsistent și de cele regretabile. N-ar fi exclusă, mai înainte de termenul prevăzut în statut, să apară necesitatea unei noi adunări, pentru ca Uniunile să se adapteze din mers la transformările stării sociale și economice a scriitorilor pe care le va aduce democrația în cazul cind aceasta se va instala într-adevăr. În același dimpotrivă, tara va fi împinsă pe un drum pe care nu ni-l dorim, va fi nevoie ca scriitorii să se întâlnescă pentru ca să-si spuna cu fermecătățile punctul de vedere. Sunt convins că atunci preocupările de bresă ar trece pe planul atât deosebit de administrativă și pînă la grava discredită care îi-a fost supusă Doina Cornea, n-au fost scutită de nimic. Nu mai vorbesc de disidenții primelor decenii, care și-au frosit tineretă în încisori, ori n-au mai ieșit vîl din ele. De această nu mai vrem să stim, sau chiar nă se pare că ce au făcut este cam suspect. În schimb, o duce bine și sănătă promisi unor zâri luminoase disidenții care au tinut după libertate în posturi de ambasador, fotoliu de primă secretar, sau prezidiu de congres.

G.A.: Dar situația actuală a foștilor disidenți, cum îl se pare?

L.C.: Dacă înfrângerea dinainte se referă la un subiect delicat, aceasta se referă la unul de-a dreptul conternant. Dacă am face bilanțul situației actuale a marior nostru disidenț, am constată că de la lipsa de respect urătoare Anel Blandiana de niste prea priecinăti ministratori de foarfeci și liptori de filme, treind prin felurite administrații și pînă la grava discredită care îi-a fost supusă Doina Cornea, n-au fost scutită de nimic. Nu mai vorbesc de disidenții primelor decenii, care și-au frosit tineretă în încisori, ori n-au mai ieșit vîl din ele. De această nu mai vrem să stim, sau chiar nă se pare că ce au făcut este cam suspect. În schimb, o duce bine și sănătă promisi unor zâri luminoase disidenții care au tinut după libertate în posturi de ambasador, fotoliu de primă secretar, sau prezidiu de congres.

G.A.: Cred că ar fi foarte binevenite cîteva precizări în legătură cu Proclamația de la Timișoara, facute de Liviu Ciocârlie.

L.C.: În istoria încercările de „dezmembrare” a Proclamației au fost două etape. Mai întîi, cu apărătorul televiziunii, s-a in-

Pod peste Dunăre la Zimnicea (1877)

el se expun — și sună sigur că și-au dat seama de rîse — la tot felul de contestări. Prin urmare, dacă s-au angajat să facă din devotament și pentru că în el o altă funcție a intelectualității decît cele amintite, și anume funcția constructivă, să prețuim. El au vrut ca efortul organizatoric de îndepărtare a situației dezastroase din cultură și învățămînt să nu întriză de a se produce.

Ar fi, de asemenea, ridicol să credeam că i-a tras dorință de putere. El și-a foarte bine că putere mai mare decât aceea a expresiei libere nu poate exista pentru scriitor, iar el — angajându-se în funcție publică — să-și limiteze întrucătiva această putere. Problema lor dramatică este mai degradabilă accessă a lipselii de putere. Nu îi s-a dat destulă ca să realizeze tot ce ar fi dorit și astfel a apărut riscul, de care sper că sună conștient, că mai semnificativ decât contribuția lor efectivă să fie cauza — pe care o dau guvernului actual. Dilema e greu de rezolvat fiindcă este și bine să răsu ca ei să se acorde undă să soluție pare să-o fi găsit Alexandru Paleologu. Ar fi fost trist ca domnia să se devină, în funcție de ambasador, un transmitător de mesaje guvernamentale la Paris. Nu avem de transmis, după decenii

cercat acreditarea absurdă a ideii de separatism. Trebuie recunoscut meritul domnului Iliescu de a fi fost printre primii care au explicat că nu era vorba de așa ceva. Din păcate, tot domnia să este acum promotorul interpretării abuzive a punctului 8 din Proclamație. Se încearcă substituirea notiunii de nomenclatură cu masa membrilor de partid cărora îi se adaugă, pînă la șapte sau opt mii de oameni, toti membri familiilor lor. Un altul, pesezme protoconist, n-a fost totuși, în număratosă steagurilor, la fel de temerar. Lăsind ironia la o parte, mi se pare indecent că probabilul viitor predsedinție al tării să înfrângă animozitatea împotriva orașului, fără de inițiativa, îndrăzneașa și puterea de sacrificiu ale căruia domnia să si-ar fi încheiat carierea ca demnită — mai mic sau mai mare — al partidului care atâtă amar de vreme a făcut din viața noastră un cosmar. Nu vreau să extrapolez la rîndul meu. Nu toti timișoreni sunt de acord cu Proclamația dar, cum să-a vazut, defectuarea noastră este compensată înzestă de adeziune altora, din toate zonele tării.

Interviu realizat de
GABRIELA ADAMEȘTEANU

GÎNDURI DE BINE PENTRU UNUL DINTRE CEI DISPĂRUTI

Cit de mult s-ar fi bucurat acum alături de noi! Si cit folos ne-ar fi adus în aceste zile prezența sa, judecata-i competență și curajoasă, implicarea sa generoasă în toate cile nu stau în față cerindu-se compărătire și dezlegare! Pentru a nu adăuga și regretul că generațiile viitoare de studenți nu vor beneficia de profesionalismul și luciditatea cu care — preluindu-le de la marii săi "măcelăi" — stia să supună analizei critice istoria și scrierea ei!

In săptămânilile din urmă s-a pomenit foarte rar și puțin — cu totul pe nedrept — de numele lui Vlad Georgescu. O scări absurdă, nedreptă, sau poate doar manevrată cu criminală dexteritate, l-a pus capăt zilelor cu foarte puțină vreme înainte ca evenimentele să-i confirme opiniunile și să-l răspândească pentru crezut de o viață. S-au împlinit zilele acesei săpte ani de când l-am văzut pentru ultima dată, zăboindu-să supra celor ce ne preocupau mai presus de orice, într-o cameră anonimă de hotel de pe strada Soarelui din capitala bavareză. Mi se plingea și nu reprosa puținătatea și caracterul accidental al stîrilor primite din țară, informații necesare strădătilor sale de a fi alături de noi și de a ne ajuta, aceasta în vreme ce redactările de alte limbi ale postului de radio la care lucrea aveau la dispoziție pînă și casete înregistrate la întrunirile birourilor executive ale respectivelor comitete centrale. Am incercat să-i explic, să-l fac să-și aducă aminte de condițiile de excepție în care erau situații să ne tîrim viața, ca nicăieri în tot "lagărul" comunism. Încercând un sentiment de regret suplimentar pentru faptele că nu-mi au putut să se convingă, în zilele fierbinti ale ultimului sfîrșit de an, asupra realităților românești erude, că nu și-a putut alcătu retroacțiile indecăabile prea aspre și că n-a avut prilejul de a-și recăpăta deplin încrederea în calitatele poporului său.

Contribuția lui Vlad Georgescu la supraviețuirea noastră morală și la conservarea unui dram de speranță care să sprijine demnitatea ce ne-a mai rămas în acel an, a fost foarte mare și totu că care își mai amintesc efectul tonifiant produs de vocea lui cu inflexiuni metalice în camerele noastre de-a lungul a sute și sute de seri, imi vor să dreptă. Dar în afara prezenței sale zilnice, direcție sau indirecte, pe calea undelor, a găsit răgazul de a astern pe hîrtie gîndurile și judecările lui, adăugind volumelor redactate în țară alte eșteve "cărți de exil" care se deosebă din ansamblul producției similare prin temeliu informație, gredieciu inerțierii și — de ce nu — înțețea observației nu rareori ironice. Îndebîntim un act de dreptă dar și de cultură oferind aici cîteva pagini ale unei dintre aceste cărți, în așteptarea grabniciei reeditării în țară a tuturor lucrărilor lui Vlad Georgescu din ultimii dolșprezece ani. Aceasta nu se pare a fi în folosul nostru al tuturor, al generalității tinerilor otrăvite de mașculatură partinică, dar și a celor vîrstnice lipsite de posibilitatea informării sau a aprecierii de ansamblu a fenomenelor. Si poate ar fi chiar și în folosul unor tovarăși ca prof. univ. Gheorghe Ionita, fost coleg al lui Vlad Georgescu și fost decan al Facultății de Istorie, în a cărui bogată bibliografie figurează și articolul „Leodălătură”, pe care a similit nevoie să-l scrie în legătură cu cel căruia îl închinăm aceste gînduri. Ne gîndim că recitarea paginilor care urmează și care desigur că în tot decenul trecut s-au aflat la dispoziția „Jucătorilor istoriei de la secția de propagandă” îl-ar convinge că pentru unii a susțit în sfîrșit momentul unei retrageri discrete — deosebit de demnitate nu poate fi vorba! — într-o bibliotecă unde să reflecțe asupra binelui și răului în general, ca și asupra menirii istoricului în special.

RADU POPA

CAZUL COMUNIȘTILOR ROMÂNI 1944 – 1977

(...) Neamul, jara, istoria lor, își pierde dimensiunile reale, explodează în univers, se gigantizează, totul devine epocal, istoric, urias, fără seamă, model învidiat de alții; „din zâcămintele unui popor atât de înzestrat, nu putea lucea năstere decât o cultură viguroasă și perenă...” mostenirea unei tradiții străvechi care au depus în trezoreria valorilor universale, comori care refuză echivalență”, astăzi, „din inițiativa marchii om politic și de cultură care este Iosifescu Nicolae Ceaușescu”, românii au atins un prag către care încearcă culturile multor popoare. („Săptămîna culturală a Capitalei”, 19 noiembrie 1976; ziuarul condus de talentatul semidoct Eugen Barbu, impărto cu „Flacăra”, condusă de A. Păunescu, locul de frunte în ceea ce privește măciuțura patriotică și prostul gust).

Sub un asemenea standard, orice afirmație devine posibilă. Si revenirea teoriei spațiului minorită, și publicarea capului reconstituit al unei române din neolitic („Contemporanul”, 29 octombrie 1976; „Femeia de la Văcărești”, reconstituită de dr. C. Rîșetu, este societă a avea o vechime de 5000 ani), și romanizarea „Cioști cu pui de aur” („România Literară”, 18 septembrie 1978, face descoperirea că acest celebru tezaur, socotit pînă acum opera a vîzigoților lui Athanasiu, ar fi fost lucrat de mesteri locali, deci români, și dăruii de „jucătorii locali agresorului”, adică vîzigoților; „Contemporanul”, 26 septembrie 1979 publică o fotografie a tezaurului, laudind „atelierele artistice locale ale populației dacico-romane”, și descoperirea steagului tricolor al lui Mihai Viteazul (descoperirea popularizată de Mihnea Gheorghiu în presă cotidiană), și transformarea lui Tepeș din Dracula, bător de singe boiereșc, în domn model (Tepeșomania a atins punctul culminant în decembrie 1978). Într-tepeșomanii îl regăsim și pe vechiul culturnic Beniuc, mereu sător și scrie pe placul partidului și considerindu-se chintesenă a românilor, Beniuc face versuri „tot eu am fost și-n epoca de piatră”; în ceea ce îl privește, regretam că nu a rămas nicio, și echivalența lui Neagoe Basarab cu Machiavelli, și mitizarea mistificatoare a lui Cantemir (după scenariul lui Mihnea Gheorghiu...), și descoperirea planurilor lui Horia de a se proclama rege al Daciei, și filoromânia lui Byron (Lord Byron a murit în brațele bătrânilor Grigore Brincoveanu la Missolonghi în 1821”, scrie C. Popescu în Anna de Noailles, „România Literară”, 2 decembrie 1978; redactorul se referă la „Magaxinul istoric”, principalul organ al popularizării istoriei, nu stie că în 1821 Byron nu se afla încă în Grecia, că Brincoveanu fugise la Bragov de frica lui Tudor, că nu era încă bătrân și că poetul va mori la Missolonghi abia în 1824).

Dar, din totul istoriei românești, subiectul care fascină cel mai mult pe culturnicii istorici, tot așa cum îl fascinase și pe noi istorici, au fost tracii și dacii. O adevarată traco-dacologie înunda cultura, cum înundase istoriografia, cum pătrunsesse în gîndul ascuns al președintelui și al șefilor săi, facindu-i să înfînteze chiar și o competiție sportivă națională, numită „Daciana”, cu înm și emblema, ca la Jocurile olimpice, cu jurâmini și stong (V. Tomescu ajunge chiar să descopere muzică dacă...). De prisos să mal dâm exemple de apologetie a lui Burebista sau Decebal, sunt prea numeroase, cantitatea și uniformitatea nu le mai fac semnificative decât în bloc; men-

POLITICĂ ȘI ISTORIE

Vlad GEORGESCU

tionăm doar că, asemenea lui Cantemir și Cossacku, ei nu mai aparțin doar românilor, ci întregii umanități („În acest coasă, vă spun, eu Decebal din planeta în loc cu gîndul meu gigantic”, M. Mincu, UBBUL cuvînt al lui Decebal către ai săi, „România Literară”, 21 octombrie 1976). De aceea, tendința este de a trece mai ușor asupra istoriei politice și militare, se evită astfel și prezentarea românilor ca cuceritori, se evită de asemenea pomenirea expedițiilor de jaf și pradă ale dacilor în alte țări, și se insistă asupra marilor lor culturi și civilizații, atât de înfloritoare în clasa cuceririi (V. Tomescu ajunge chiar să descopere muzică dacă...).

„Suntem nepoți de daci și de români!” Sub această adevărată frază, devonită însă lozinca, demonizată prin repetare și exagerare, sub această lozinca, titlu al studioului de istorie pentru tineret organizat la muzeul de istorie națională, ca păsat românilor în anul jubilar 1977, bogat în aniversarea unor „epoci” evenimente, bogat cum nu mai fusese altul înaintea lui.

Istoria de parastas nu este probabil o descoperire a comunistilor români, dar nu cred să fie multe clasele politice din istorie care să fi reușit atât de perfect să golească de conținut cele mai lăudabile acțiuni.

In banuri, întreaga suflare românească a comemorat, festiv, unirea Principatelor, prezentată ca un ideal dintotdeauna dorit, visat, urmărit. Se porneau din adinecun evul mediu, de la Stefan-Tepes-Iancu, unioniști convinsă, cărora îi se prezintă numul alianței, nu și invrajările, nimic de pildă despre statul lui Stefan asupra lui Vlad, cind acesta se apără de turci, sau despre uciderea tatălui lui Tepes de către Iancu, sau despre luptele fiului acestuia cu Stefan și conflictele cu Tepes: so zăboveste îndelung asupra lui Mihai, unionist „avant la lettre”, al cărui act ar fi fost încumbrarea unei străvechi și constiente politice. La 1859 totă națiunea ar fi fost unită în jurul steagului unionist. Nu au existat decât progresiști.

In februarie s-au comemorat festiv răscoalele tîrnenești din 1907. Sărătorile începuseră de fapt încă din toamna lui 1976 și au continuat pînă în martie 1977, dar februarie, luna izbucnirii lor, a mar-

căpogelui comemorărilor. Vîlvătala este însă golită de orice pasiune, de orice interpretare marxistă. Prezentarea se face la modul general, fără nume, fără incriminări, nimic nu trebuie să strice armăna, nici rogoje, nici Averescu, nici generali care au tras cu tunul în satul nu sunt menționati, chiar și boierii sunt menajati, vîna asupra lor este trecută pe scena arenășilor. O astfel de răscoală poate avea loc oriunde, orișicind. Ea este abstractizată, devine doar un simbol al luptei generale a tîrnimii pentru mai bine.

Dar principalul eveniment al anului îl reprezintă centenarul independenței, sărbătorit conform unei hotărîri a comitetului central încă din mai 1976. Linia oficială merge pe aceeași linie, totul este numai eroism, entuziasm, abnegare. Personalitățile care îi vor și îi au impus, Carol, Brătianu, nu sunt pomenite, din spirit de echitate probabil. Cum s-ar fi putut lauda aceiași oameni pentru 1877 și blama pentru 1907? Eroul universal este docobanul, tîranul, lui i se cuvin toate osanale.

Toate sărbătorile anului urmează același tipic. Evenimentul i se înfăgă rădăcină cit mai adînc în trecut și î se prelungesc apoi urmărite, efectele pînă în zilele noastre. Prezentarea unui sat răsculat la 1907 începe cu istoricul său, trece repede peste evenimentul propriu-zis și sărbătoare pe larg asupra vietii sale noi, de astăzi. Orice referire la 1877 începe cu răboala medievală contra turcilor și se încheie cu prezentarea adevăratei independențe, ea deplină, obținută grăție socialismului. Culturalii sărbătoresc evenimentele trecute, dar o fac pentru a ridica osanale regimului lor. Toate textele, emisiunile, manifestările se stereotipizează. Parastasul nu mai este nici măcar sinocru și emoționantă pomenire, ci retorică politică goală.

Cutremurul de la 4 martie a intrerupt pentru cîteva zile enervanta prezența a istoriei în viața de zi cu zi. Dar intreruperea a fost scurtă, cursa istorică a reînceput și mai vigoros îndată după ieșirea urmărilor vizibile ale sinistrului. Președintele a declarat că serbarele centenarului se vor desfășura conform programului stabilit. Nici nu se putea aștepta, pentru clasa politică din România, complexul istoric a devenit mod de existență.

INCOTRO SE ÎNDREAPTA „FRONTUL”

Inchelările noastre se vor îndrepta pe trei direcții principale; cea din urmă să deslușească condiția istoriei și a istoriografiei, așa cum se prezintă ea în următorul repetate de către partid: cca de-a doua, înversind termenii, va căuta să definească impactul noul istorii remodelate, asupra clasei politice condacionate și a partidului său; în sfîrșit, cca de-a treia va încerca să presupună ce poate apărea în viitor societatea românească, astfel îmbogățită cu un trecut fantezist și condusă de o clasă politică intermitentă pe pseudovalori, de la această eluză a spinașelor istorice la falsul.

O primă trăsătură a istoriei remodelate este caracterul său genetic. Culturalicii preamară fondul biologic primordial, urcă pe firul genelor de la romani la traci de-a doua, inversind termenii, va căuta să definească impactul noul istorii remodelate, asupra clasei politice condacionate și a partidului său; în sfîrșit, cca de-a treia va încerca să presupună ce poate apărea în viitor societatea românească, astfel îmbogățită cu un trecut fantezist și condusă de o clasă politică intermitentă pe pseudovalori, de la această eluză a spinașelor istorice la falsul.

Cea de-a două trăsătură a istoriografiei oficiale este caracterul său euforic: ca orice regim personal, și cel de după 1971 ar nevoie de mituri, ca orice regim complexat simile nevoia redimensionării valorilor istorice. Apologierea prezentului se extinde asupra trecutului, măruntul devine mare, anodinul semnificativ; personajele și faptele lor sunt privite printre luncă și al șefnicilor săi, facindu-i să înfînteze chiar și o competiție sportivă națională, numită „Daciana”, cu înm și emblemă, ca la Jocurile olimpice, cu jurâmini și stong (V. Tomescu ajunge chiar să descopere muzică dacă...).

O asemenea interpretare este anti-scientifică.

Cea de-a treia caracteristică a istoriografiei oficiale, decurgind din primele două, este caracterul său aniversativ. Totul se comemorează, cu luniile, cu ani. Sărătorile legate de centenarul independent, spre pildă, s-au întîlnit pe doi ani. Se adoră de cele mai multe ori ce se arată astăzi, se adoră total, fără discordanță sau spirit critic. Sărătorile sunt de fapt apologii, culturalicii își inclină cu tratamentul cu istoria poate stimula patriotismul torpit al maselor, fără să-i dea seama că de fapt îl umortește și mai tare. Istorica aniversativă devine istorie de parastas.

O asemenea interpretare este, în cele din urmă, anti-patriotică.

(Fragment din ediția II-a, publicată la München, 1983)

LECTURI MARXISTE ȘI EXPERIENȚĂ TOTALITARĂ

MIHAI BOTEZ

Sunt nevoie să deschid aceste note cu o evocare personală. În genere detest să vorbesc despre mine. Dar îmi par la locul lor cîteva considerații privitoare la relația mele „personală” cu marxismul.

Sint născut în 1940 și vin dintr-o familie cu probleme, cu bunic condamnat (politie) în 1948 și unchi mort în canal Vorbesc arători despre asta fiindcă, amenințat, totuști tineretă de infame doare de cadre, stiu ce putin relevant sint amăruntile de familie pentru explicarea or anticiparea convingerilor sau comportamentului oricărui dintre noi. Ca în toate familiile cu probleme, am invățat și eu, de timpuriu, utilizarea dublului limbaj: unul pentru noi, în casă, și altul pentru el, afară.

Ei, cei de afară erau însă diferiti: am surdit atunci pentru prima oară distincția între cei convingiți (comuniști motivati de convingeri anterioare perioadei în care revoluția socialistă, cu aiutorul sovieticiilor, devine și afacere rentabilă) și cei de topor (simpli oportunisti, mercenari gaini ocincind să se pună în slujba oricărora invingători). În familia moa, coziile de topor erau mai detestate, dacă se poate spune așa, decât convingiți — privit mai degrabă ca adversari eventual periculoși dar domni de un anume respect, ca oameni ce suferiseră în trecut pentru străinii lor iluzii.

Cred că nu mă însej cind spun că, în copilaria mea, calitatea de marxist era mai mult legată de acești naivi messia, nu de puține ori ei însăși victime ale reprezentației, deci de politia fără scrupule ce apăra pe stalinisti instalați de ocupantul sovietic.

În anul în care, fost prezent la Sfîntul Sava, nu am trecut proba de doar spre a fi primit la Universitate, aşteptind următorul concurs de admitere ori lăsată în armată, am avut timp să stau prin bibliotecă: în mod ce noate incă o dată părăsesc paradoxal am studiat, asa cum mă pricepeam eu atunci, scrierile lui Karl Marx și Friedrich Engels.

Găsesc acum, într-o carte ce scăpase de descinderi și perchezitii și nu mai avea copertă — era Filosofia culturii de Tudor Vianu — o explicație ce mi se parea cu totul logică și pe care am vrut, cu mintea de atunci, să o „verific”. Marxismul era privat ca o încercare de a aduce societatea sub unghiul stiințelor naturii, deci un semn al arroganței mecaniste a secolului trecut — cu concluzia firească

Locuim peste drum de închisoarea cu detinuti politici și în noaptea de Invieră asistăm la slujbe în care glasurile credincioșilor din curtea bisericilor se amestecau cu glasurile detinutilor ce veneau parcă din altă lume, trecind peste talângile bătute de gardieni și peste vocile soldaților, chemați să mărsăluască și să strige în miez de noapte sănătă spre a acoperi cincelul temnit. Si cred că atunci m-am gândit pentru prima dată la „distanțele” dintre închisoarea de afară, a noastră, a tuturor, și cea de dincolo, dinăuntru.

Ca toti cei ca mine, în educația ilegală anti-comunistă s-a adăugat educația oficială, în scările ce deveniseră toate ale acelaiași stăpin. Am primit limba rusă în clasele primare direct limba invingătorilor și marxismul, ceea ce mai tîrziu, ca religia invingătorilor. Mi s-a părut natural să le cunoșc, spre a putea supraviețui în lumea în care mă născusem. Curios poate, apropierea forțată, cu rezultate foarte aproxiomative de altfel (fluier pe care azi îl regret) de limba rusă nu a influențat cu nimic, mai tîrziu, marea prețuire pe care o am pentru cultura ce a dat lumii pe Tolstoi și Dostoevski, după cum nici doparea cu trivialitatea materialist-dialectică nu a alterat interesul pur intelectual cu care m-am apropiat, peste ani, de dogma originală.

Si, în anul în care, fost prezent la Sfîntul Sava, nu am trecut proba de doar spre a fi primit la Universitate, aşteptind următorul concurs de admitere ori lăsată în armată, am avut timp să stau prin bibliotecă: în mod ce noate incă o dată părăsesc paradoxal am studiat, asa cum mă pricepeam eu atunci, scrierile lui Karl Marx și Friedrich Engels.

Găsesc acum, într-o carte ce scăpase de descinderi și perchezitii și nu mai avea copertă — era Filosofia culturii de Tudor Vianu — o explicație ce mi se parea cu totul logică și pe care am vrut, cu mintea de atunci, să o „verific”. Marxismul era privat ca o încercare de a aduce societatea sub unghiul stiințelor naturii, deci un semn al arroganței mecaniste a secolului trecut — cu concluzia firească

a inconsistentei teoretice și, desigur, practice, a acestui demers.

Am înțeles atunci că opera lui Marx este un capitol de istoria ideilor ce nu justifică în principiu nici evlavie dar nici ostilitate și ură, cu toate că, din datele pe care le aveam, Marx-persoana mi s-a părut atunci extrean de antipatic, senzație de care nu am scăpat nică din pînă astăzi. Linistea bibliotecii era însă proprie unei apropiere senină de scrierile virulentului gazetar roman. Si recunoște că multe din analizile sale m-au impresionat prin logica lor strînsă, iar retorica sa mi-a parut cu totul remarcabilă. De altfel prețirea mea s-a întrepărat către Marx-poetul, aproape necunoscut (din familia poetică a lui Schiller, aș zice eu): suficien de răuțios, regretam atunci că Marx nu s-a consacrat vocației sale literare.

Spiritul speculațiv și tentat de aventuri axiomatice, am preferat însă să definesc și să rețin marxismul ca un sistem abstract de axome, generind un limbaj, o gramatică, o logică și o etică proprii. Poate de atunci am produs peste ani cu oarecare ușurință silogisme ce puteau fi luate drept marxiste. Această interpretare personală a marxismului m-a scutit, atunci și mai tîrziu, de devastatoare conflicte intime. Nu am „crezut” în marxism — oare se poate crede într-un sistem de axome, evident nu unicul posibil? Nu am „aderat” la marxism — oare se poate „aderă” la un sistem de axome, astfel decât din rațiuni operationale? Nu puteam deci deveni marxist, în sensul curent al termenului, dar și antimarxismul militant îmi părăsesc exagerat: te poti oare ridica impotriva unui sistem de axome?

Această libertate de interpretare a marxismului mi-a fost înălțată de dojeniul căruia m-am consacrat. Am studiat matematică, și în această lume de curății și semne, cum spunea Ion Barbu, ismele apar în tot ridicul lor. Gauss a fost cu siguranță un foarte mare matematician, și mulți dintre contemporanii mei îl foloseșc sau îl continuă cercetările, dar nimeni nu s-ar gîndi să se inițieze „gaussist” și nu, simplu, matematician.

Ce ar fi însemnat deci „marxist”? În cîmpul stîinței? Răspunsul venea de la sine. Am înțeles deci încă odată că nu era vorba de o activitate teoretică ori științifică, în sensul curent al cuvintului, ci de o pseudo-religie controlată de alte reguli decât cele familiare meie.

Cind m-am apropiat de stîințele sociale, în atmosfera de promisiuni din a doua jumătate a decadelor anilor '50, marxismul a devenit un fel de limbaj de acoștere. În conflictele cu nomenklatura dogmatică și ostilă, mulți tehnocrati au invocat, de multe ori în desert, numele lui Marx spre a promova nouitatea. Problemele revoluției științifice și tehnice cu imensa lor încărcătură explozivă pentru totalitarismul comunist osifică și reacționă, au apărut în planurile editoriale sub pretextul unei abordări marxiste: expresia „vîtor” sau „vîtoruri” (indispensabilă pentru o explorare sistematică a vîtorului) a fost acceptată pentru că cineva s-a ingețat să demonstreze că și Marx

„a gîndit în alternativa” viitorul comunist (sic!), iar teoria sistemelor a intrat în Universitatea din București pentru că Marx a fost prezentat drept un înaintas al științelor sistemică încă marxismul — un model de abordare de sistem.

Stiu că aceste încercări nu au reușit să scape lara (și nici măcar învățămintul) de înapoiere științifică și tehnologică; stiu că vîtorologia a ajuns astăzi un instrument de propagandă încă sistematică — un serviciu în centrele de calcul. E un capitol al experienței noastre personale și poate că eforturile de a face marxiste (deci acceptabile) idei simple și bune și de a pune în contact inteligențialitatea noastră cu altele decât stupiditatea allianță vor părăsindu-mă mai puțin condamnable ori ridicole decât apar la prima vedere unui observator necruțător de la Philadelphia ori Stanford la finele anilor '80. Cunosc astfel, intelectuali decenti care în deznașutul cultului personalității ori „imbecilităților tracomane” — cum numea Ion Barbu excessele localismelor protocronice — au apelat la Marx ca la simbolul unui rationalism pierdut, ori chiar al unui umanism planetar, în conflict implicit cu violentul și ridiculul național-comunism românesc.

Din motive de simetrie și balanță am socotit totdeauna rolul lui Marx în istoria ideilor supraevaluat. Altă încercare de a-l reactualiza cu orice pret cit și cele de a-l înmormînta definitiv nu face decât să contribuie, cred eu, la acest nejustificat cult al fondatorului comunismului modern. În ce mă privește, l-as lăsa să se odihnească în pace ca și pe F. List, contemporanul său, teoreticianul naționalismului devenit apoi sovînism și racism. Cele două teorii promovînd conflictele și ură — între clase și ură de clasă sau între națiuni și ură de neam — pot fi răspunzătoare într-o măsură pentru dezastrelor încercărilor noastre secol. Înălțării intelectualei ai acestor teorii îmi par însă mai puțin culpabilă decât cel ce și-au justificat, prin ele, vocațiile totalitare.

Este un adevară de nerecunoscere că la Marx, ca și la alti autori de pildă (Rousseau poate fi menționat în aceeași clasă) a existat hîmura fericei publice, din care derivă o abordare care pornește de la societate către individ. Cel ce s-au declarat urmări ai lui Marx au definit societatea drept stat și astfel a avut loc înțîlnirea, după părere mea catastrofală, între marxism și statism. Întrâm astfel în sferea marxismului devenit operant, respectiv a leninismului, stalinismului și post-stalinismului. În experiența românească a anilor din urmă a devenit o experiență limitată, probabil fără pereche în Europa contemporană, extinsă timp de decenii pentru cel mai mult dintre compatriotii mei.

Oprește aici sirul acestor evocații a relațiilor mele personale cu marxismul. Ele nu au urmărit decât să-mi explice și să justifice concuiziile aventurii mele individuale, atât de consonantă cu rezultatele unei riguroase analize: desigur, mizeria utopiei marxiste este astăzi de necontestat.

Stanford, 1988

poate tot atât de mult ca manifestările grandilovent-abjecție ale imposturii doctrinare intolerante. Politica oficială a clătilor imediate de pe urma expatriaților a fost cimentată de manopera mediului social molecular, care declanșa adesea dezile individuale propriu-zise de părăsire a țării. La nivelul celular al societății, înălțarea unor rivali profesioniști, chiar potențiali, expulzarea vecinilor sau, pur și simplu, izbucnirea unor pocnră atavice au constituit un timp indelungat poate singurele victorii personale permise, unică satisfacție rezervată multora.

S-ar putea contra-argumenta că rău doar și degradarea rezervată colori sortită să inducă unii în emigrăție și au metamorfozat în contrariul lor: împămințirea pe alte meleaguri a facilitat ascensiuni și afirmări profesionale, însoțite de bunăstarea care estompează sentimentul înstărișării. Multă insă au fost nevoi să plece din țară nu pentru a deveni cunoști, ci pentru a li se recunoaște acasă faimă statonicită definitivă peste hotare. Ignoranța sau chiar negarea valorilor umane aflate la indemna a statonicității și a regulă cu puține excepții: recunoscările pe site meridian, certificările externe le preced pe cele dinăuntru țării. În linia acestor tradiții, rezultatele distr-analogam de opacitate, complex de inferioritate, superficialitate și selectivitate egoistică, valorile profesionale nu s-ar putea impune în ochii conceților decât atunci când răstoacerea lor în țară, cu o recunoaștere autentică exten, ar fi soluție încălzită de către om.

Într-o istorie a exilului indată fără tagadă că nimeni nu-să părăsește de bunăvoie meleagurile natale, în timp ce rata exilului uman, a plecărilor ireversibile, constituie întotdeauna un tarometru sensibil al climatului politic în societăți și micro-comunități. În statul unei țări, gradul de emancipare al unei societăți noi și apreciate prin ingeniozitatea cu care transformă sentimentul de apartenență și nevoia de utilitate a cetățenilor, într-o formă ascensională a națiunii, ceea ce depinde, în ultimă instanță, de importanța acordată fiecarui om în parte.

21.IV.1990

ANDREI P. SILARD

Recurs la exil

În succesorul și a célébrității. Reîntoarcerea și însemnat pentru mulți o stergere voită din memoria a meandrelor existenței care îi împins în exil: bucuria revederilor a implicat o lectare efectivă a păcatelor săvârșite cu ani în urmă de către considerați ca apropiati sau prieteni. Cîți însă dintre cei ce s-au precipitat să-i întîmpine pe exilatii (celebri sau nu) reîntorsi acasă contribuie efectiv la irgăirea lor? Dintre ei, cei ce au accelerat și multiplicat surghiunurile, cîți au fost cuprinși de remușcări și cîți oare au îmbrătisat, au acționat revirurile, ca un gest suprem de perverzire consecventă, din pocniri pur ipocrite?

Revenirile recente, chiar temporare, din exil și ultimele luminoase astfel involuntar ungherelor mai puțin explorate ale cosmopolitanului existențial din ultimele decenii. Desfășurile individuale ale celor constrâniți să-l abandonizeze meleagurile natale personalizate responsabilități: provocat de o politică generală, exodus în masă a fost adesea alimentat de climatul existent în micro-comunități fiecărui. Conspirătoria și a izolării, zvonurile defălmătoare sauvați diseminate, zidul mut al conflictelor medioricăriilor, indiferență și invidie, tot ce rezulta din gîndul — devenit parțial insuportabil pentru mulți în ultimii ani — că, în pofta posibilităților de a se salva din nausfragul colectiv, un coleg sau vecin este hotărît să rămîne în țară, alături, pentru a împărti pină în capăt vicinătudinile și tragediile, fără a se lăsa înălțat compromis de avantaje elementare, nu contribuind la multiplicarea dezrädăcîinărilor

Printre surghiunii și auto-exilații care s-au reinser în țară de la sfîrșitul lunii decembrie figurează o suiată de individualități remarcate sau aclamate universal în domeniul ale artei, culturii sau științei. Unii deveniseră cunoscuți în lume încă înainte de a fi nevoiți să-si părăsească nația nată, alții să-si dobândească faima abia după stabilirea pe solul diasporii. Multe dintre cei reveniți au fost primiți în triumf; precic toți însă au găsit mai mulți prieteni în întoarcere decât lăsaseră la plecare. Acții însemnată ai revenirii în țară dovedesc ce prisosină că sentimentul apartenenței conținează decisiv în împlinirea deplină

CĂM,

166

GOLAN = „om de nimic”, derbedeu ; termen de dispreț folosit de clasele exploatatoare la adresa celor săraci (Dicționarul limbii române moderne)

du-l că „dack vrei / te scăpam de derbedeu” — exact ca minori veniti în iarnă la București, Iliescu le-a mărturisit legenilor că nu se lasă impresionat de acest (golan) care nu conținește și ceară libertatea, nici de „asa-siza proclamație”, nici de „asa-sizul” punct 8.

In Piața Universității, pe zidul Facultății de geografie, a apărut un imens afiș cu Punctul 8 al Proclamației de la Timișoara, iar deasupra manifestanților a planat totă ziua un zmeu-golan.

După închiderea cursurilor, în balconul Universității se instalașă o stație de amplificare. Marian Munteanu, liderul Ligii studenților, anunță că manifestația nu are nici o legătură cu nici un partid politic și, prin urmare, la microfon nu pot fi cuvințul decât reprezentanții ai grupărilor independente. Vorbesc, rind ne rind, membri ai Grupului Independent pentru Democrație, ai Aliantei poporului, ai Grupului pentru Dialog Social, ai Asociației 16-21 Decembrie, ai Asociației 21 Decembrie. În mijloc se află studenți și muncitori, ingineri și arhitecti, soferi de pe basculante, profesori, actori, mame indoliate... Toti strigă: Jos comunismul, Libertate, Sistem golani de 23 de ani. După 22 Iliescu a trăs în col, Libertate, Libertate.

Tore și luminări aprinse.
Hristos a inviat din morți.
Nu plecăm acasă / Înțeță nu vom
călăra / Libertatea noastră.

RODICA PALADE

Scrisoare prea deschisă

O PROPUNERE pentru stopirea manifestațiilor de stradă (în afara zilelor electorale și anunțate):

• Până la alegeri, să nu mai conducă sedințele parlamentului provizoriu și totodată să propria-l campanie electorală (adică și statul și partidul, în limbajul de foarte curind decedat) domnul și fostul tovarăș Ion Iliescu. Să lase MACAR o lună conducerea parlamentului — NU pe seama d-lor Cămpenean sau Rațiu (Doamne ferestre — vorba marxistului că a rămas — nu s-a decis nici măcar pe tane, bineînțiat de o hoardă anticommunistă și, pentru acașă, rămine un om respectabil) ci po mină unui independent sau a unui reprezentant echilibrat al partidelor de centru care să conduce sechile parlamentului, deci Statul Român (dar cine-i prost să lase din mină puterea? — e din Machiavelli, practicat întâi și apoi citit de Stalin, chiar citat de Lenin). Să într-o clipă, ea-n basme (iar la români, ca-n bancuri), manifestațiile de stradă vor înceta, punctul că nu vor mai avea obiect. Iar Domnul Iliescu să-și conduce cum să pricepe, măcar acum cu o lună înainte de alegeri, campania electorală și îără de ajutorul datorat de tot românilor Șefului Statului Român.

MIHAI BOGDAN

Doina Cornea, în balconul Universității bucureștene

TELE • VORBELE ȘI FAPTELE •

„Foarte curioasă să văd o manifestație la televizor și una cind stai pe cu ochii. Intrucât la noi la ora 11 nu anunțați. Lăudându-mă cu vorba cu felplângere copii, a trecut timpul și, înspre orele 5,30, făceam rugăciuni altăzile de adueratură, său săpădit peste noi o mare suflare care să înceapă să ne lovescă cu picioarele pe unde nimereau. M-am uitat și unul pe la spate și nici-a dat în casă cunoștință. M-am dus pînă într-o deosebere, nu puteam să mă tin pe picioare, să lovituri și tot dinsă nu fost drăguți și spital la urgență și nici nu consultat mai. Pe urmă, m-am dus la alt spital de unde ieșită pe care n-am putut să o cunosc, răcoră.”

ARIA, com. Dagița, jud. Iași

„La zilei de 24 aprilie, ora 5,20 eram aci, universitate. Aici se manifesta pentru că nu era cu posibilitate pe care o are televiziunea. De asemenea protestam împotriva reacțierii Teocist, pentru că a fost secuitor pe Cetățuia pentru genocidul de la Ram, atât aproximativ 300 de oameni care au murit în timp ce organiza de Poliție, 1.000, au intervenit, năpostindu-se și lorind cu violență în manifestanți.”

CONSTANTIN, Galați, str. Brăilei

„În zorii zilei de 24.IV.90 în fața monumentului căzătorii la revoluție în Piața Universității la acești eroi, au apărut trei armături care au făcut un rond după astăzi, au coborât din masină și cadre militare spre locul unde erau manifestanți... împărtășită 2 platoane de poliție în teatru și după astăzi au apărut încă 2 împărtășită Universitate care să-și repezze cu manifestanți. Aflindu-mă și eu acolo am 2 ori de către poliție; fugind spre teatru se cu căpătă albastre și scuturi și cu elini și în continuare după Intercontinental îndă și am văzut cum erau băgoați manifestanți poliției. Aceștia este un act criminal-politic care trebuie normal să apere și-o maltratate.”

ERGHINA, Tichilesti, jud. Brăila

„Căzătorie nouă de 24 manifestanții manevră pașnică, deodată ne-ai înconjurat și o mulțime de militari foarte brutalii, fugă după lume și să băta în stil barbașă îmbrițat și am căzut jos, au călăuzit vreo 5 militanți și erau prănași încă din nou dar eu zis sculati și plecată atunci plingind și am plecat. În față noastră a venită de militari, iar tot mergind spre ilineam cu grupuri de militari, nici o schimbare în România liberă!”

VLASCEANU BOGDAN VALENTIN, n. 1968, București, str. Iosefini, student

„Începând de pe data de 22 aprilie 1990 am manifestat în Piața Universității pentru adoptarea punctului 8 al Proclamației de la Timișoara în legătură și pentru abrogarea decretului privitor la dependența Televiziunii de președintele Iași. În noaptea de 23 spre 24 am rămas de asemenea în fața Intercontinentalului. La 5 am intrat într-unul din blocurile din apropierea intersecției cu str. Batiștei să beau un căpșu la o persoană care locuia în acel bloc. Pe la 5,20-5,30 am anuzit săptă afara: „Săriți, ne omorâră!”. Am ieșit pe corridor și am văzut elicii dintre manifestanți care rezisteau să scape și să intre în acel bloc. Am ieșit împreună cu acea persoană la care fusesez, deziderându-ne pe faptul că pe noi nu ne stau că am fost în piață. Cei care intraseră în bloc ne-au spus că au apărut deodată foarte mulți militari care să-și repezze la ei, unii fiind bătuți, alții bătuți și arestați, iar alții scăpând numai cu fuga. Am mers prin fața blocului cu restaurantul Dunărea, unde erau puși pe rînduri militari cu căstile pe cap, cu armele la ei, cu bastoane. Aceștia cred că erau elevi sau militari în termen. Pe lîngă ei, foarte mulți militari cu grad de sergent major. Dind colțul pe bd. Gh. Gheorghiu Dej (1) împrejur cinematografe, am văzut la primul etaj, cîteva sute de zare părăsite ocioi, presupun de un vînzător fugit din fața militanților, sau arestat de aceștia. Lîngă ele, mai mulți militari (serjenți majori) care servea din zare și spuneau cu iargheș: „Luati, ma, că sănă ale lui Coposu”. Erau zarele „Aderevărul” și „Tineretul liber”. Nevenindu-mă să cred urechilor, am întrebăt ale căror sănă. Acești răspunsuri bătătoritor, dar pînă să dea un locotenent-colonel cu părul cărunț și mie de înăltimie... Am spus aceste zare sănă probabil ale unui om care plădează niste bani pentru el, și să nu ale lui Coposu. Mi-a răspuns totuști col. „Ce, am spus eu că sănă ale lui Iliescu? Ce încerc să insinuiez?”. Într-o clipă, se oprișe un taxi în care au fost băgate zarele. A venit și un civil în costum cu cravată, cu buric, mustăță și păr scurt, care m-a impins, spunându-mă să plec. M-am întors, înfruntându-l și întrebându-l cine este el, ca să-mi spund să plec. În spatele lui se adună să văză 5 militanți (serjenți majori) și în lîngă el, acela mic și cărunț. Aceștii să-și repezze la mine cu bastoanele ridicate. Văzind situația evidentă de a da la cap, m-am apăcat de mijloc și mi-am acoperit capul cu mănușă. Loviturile de bastoane au început să curdă, timp de vreun minut, după care am anuzit vocea lui colonelul spunându-le să termine, ed nu sănă cine se uida... Am estețit cum erau, am fugit dar tot împreună... Dindu-mă seama, m-am întors... trecind din nou pe lîngă cel care mă bătuște și lăudă, în consecință încă vreo 2 bastoane, pe spinare, asa, în trecere. Cind am trecut prin stația de troleibuz, erau cîteva persoane care văzuseră, m-au întrebăt cum mă simt, și mi-eu dat numele și adresele.”

„Coloju după declarării luote pe data de 26 aprilie 1990, realizat de GABRIELA ADAMEȘTEANU

Către Procuratura Generală

Vă înaintăm lista parțială a victimelor represiunii violente de către organizație de ordine, în dimineață zilei de 24 aprilie 1990, a manifestației spontane nașnice din Piața Universității, precum și lista parțială a martorilor, în vederea lăuirii măsurilor legale împotriva celor vinovați de ordonarea represiilor, conform principiului oficialității.

VICTIME:

- Lăzărețu Ionel, sir. Reșița nr. 37, bloc A 6, sc. 1, ap. II, sector 4;
- Stan Marin, str. Grigore Iancu nr. 83, sector 3;
- Chiocă Gheorghe, str. Grădinișul 26, sector 1;
- Ghilic Stefan, oraș Ovidiu, str. Primăriei nr. 26, județul Constanța;
- Dumitrica Gabriela, str. Teresci 4, bloc E-2, sc. 1, ap. 11;
- Marica Nicolae, str. Valerian Presurea 31, sector 4.

MARTORI:

- Crăocea Claudiu, str. Crișul Repede 6, sect. 6;
  - Istrățescu Adriana, Bd. Mărăști 30, sect. 4;
  - Novac Stanca, str. Cupolei 1, bl. 106, sc. E, et. 8, ap. 180, sect. 6;
  - Alexa Victor, str. Barbu Momulescu 20, ap. 3, sect. 2;
  - Zaită Constantin, str. 7 Nălăbările 24, sect. 2;
  - Popescu Marian, str. Petre Ispirescu 42, bl. P 42A, et. 2 sc. 5, ap. 113, sect. 5;
  - Dinu Vasile, str. Pescărului 7, bloc B 26, ap. 51, sc. A, sect. 2;
  - Sacalov Laurențiu, str. Verdi 1, ap. 9, sect. 2;
  - Cristian Marin, str. Covasna 7;
  - Voica Jozefina, str. Ghica Tei 91;
  - Popa Cristian, str. Joliot Curie;
  - Marin Silviu, str. Ion Călin 2;
  - Vîghieciu Alexandru, Sos. Pantelimon 126, bloc 207, et. 3, ap. 37;
  - Goncerenco Margareta, str. Dr. Marinescu;
  - Coporan Marian, str. Pescărul 2, bloc 26, et. 4, ap. 33, sect. 2;
  - Pavel Cristian, str. Justin Georgeescu 22, sect. 1;
  - Ordean Marian, str. Avrig 83, bloc E2, sc. 4, ap. 107, sect. 2;
  - Popescu Alexandru, comuna Saru Dornei, județ Suceava.
- In scopul protejării acestora, s-a procedat la luarea unor declarații, precum și la comunicarea numelor lor prin mass-media.
- Vă rugăm și pe Dvs. să asigurați protecția persoanelor menționate mai sus.

GRUPUL INDEPENDENT PENTRU DEMOCRAȚIE
ASOCIAȚIA „16-21 DECEMBRIE”
ALIANȚA POPORULUI
ASOCIAȚIA „21 DECEMBRIE” DIN BUCUREȘTI

„Pînă nu vom cîştiga libertatea noastră!”

CE VOR MANIFESTANȚII

Avind în vedere evenimentele recente din Piața Universității și dorind dezamorsarea crizei, am stabilit următoarea platformă comună:

1. Punerea în discuție C.P.U.N. (convocat într-o sesiune extraordinară televizată integral, la o oră de maximă audiență) a punctului 8 din Proclamația de la Timișoara și a art. 10, alin. 2 din Legea Electorală.

2. Cerem Președintului C.P.U.N. să-și retragă în mod public etichetările defâmătoare făcute la adresa demonstranților; îl cerem să recunoască, în mod public, faptul că problemele ridicate de manifestanți sunt în directă legătură cu grava criză prin care trece țara noastră. Apărută spontan, demonstrația din Piața Universității este un efect al acestei crize, iar nu cauza care a produs-o.

3. Abrogarea de urgență a Decretului 472/1977 și scoaterea R.T.V.R. de sub controlul Guvernului. Propunem trecerea radioteleviziunii sub controlul unei Comisii din care să facă parte reprezentanți ai C.P.U.N., ai sindicatelor, grupărilor independente și Președintelui R.T.V.R.; această comisie să fie responsabilă în fața vîtorului Parlament.

4. Îl invităm pe domnul Ion Iliescu să prezinte în mod public poziția sa actuală în legătură cu:

a) Activitatea pe care a desfășurat-o în cadrul U.T.M., P.M.R. și P.C.R. precum și

b) Aprecierea pe care o face astăzi despre aceste organizații.

5. Solicităm demiterea generalului Chiticov (vinovat de ordonarea represiunii din 24 aprilie) și a generalului Diamondescu (vinovat de dezinformarea C.P.U.N. și a opiniei publice); în acest sens, propunem:

a) Ministerul de Interni să nu mai depindă de Guvern și să treacă sub controlul Parlamentului;

b) să oibă în fruntea sa un civil.

6. Prezentarea imediată a întregului adevăr despre evenimentele din 16–22 decembrie (Timișoara), 21–22 decembrie, 12 ianuarie, 28–29 ianuarie, 18 februarie (București), 18–20 martie (Tîrgu Mureș), 24 aprilie (București).

Considerăm că actualmente toate forțele politice trebuie să își exprime, în mod explicit, poziția față de spiritul Proclamației de la Timișoara. Respectul față de toate punctele de vedere sincere și democratice exprimate constituie însăși esența democrației.

ASOCIAȚIA „21 DECEMBRIE”
„GRUPUL INDEPENDENT PENTRU DEMOCRATIE”
FORUMUL ANTITOTALITAR ROMÂN ·
ASOCIAȚIA „16–21 DECEMBRIE”
„ALIANȚA POPORULUI”

DECLARAȚIE

Demonstrațiile din Piața Universității nu reprezintă doar pe cei care, de o săptămână, vor să convingă țara de sensul sacrificiului lor. Acești luptători ai Revoltei din 21–22 decembrie vorbesc cel puțin în numele a peste 3 milioane și jumătate de semnatari ai Proclamației de la Timișoara. Dar mai ales, ei exprimă spiritul Revoluției, jertfa celor prin care poporul român a dat glas ororii sale față de orice formă de totalitarism. Hotărârea guvernului de a refuza dialogul cu demonstranții, cu reprezentanții semnatariilor Proclamației, scindează în continuare populația, alienează una din părțile cele mai active și mai responsabile ale națiunii. Noi, următorii, intelectuali români, ne exprimăm solidaritatea cu manifestanții din Piața Universității și repetăm chemarea la dialog, condiție de neinlocuită a stabilității politice. Își noi dorim stabilitatea, dar dorim o stabilitate morală, bazată nu pe interese personale sau de partid, ci pe interesele țării și pe respectarea aspirațiilor sfinte ale Revoluției din decembrie. Semnează peste 250 de persoane.

Se mai primesc adeziuni la tel. 14 14 71.

Semnează, între alții :

Gabriel Andreescu
Mariana Celac
Stelian Tanase
Radu Filipescu
Gabriela Adameșteanu
Gabriel Liiceanu
Petru Cretiu
Vlător Rebengiuc
Sorin Dumitrescu
Horla Murgu
Octavian Paler
Radu Popa
Magda Cărnechi
Dan Opreșcu
Ana Sincal
Ana Blandiana
Romulus Rusan
Anca Oroveanu
Stefan Augustin Dolnay
Doina Cornea
Lucian Pițilie
Dominic Dembinski
Rodica Palade
Andrei Cornea
Radu Berciu
Mirela Daniellue
Patrice Bârsan
Liviu Ciochirile
Stereo Gulea
Mihai Lujoi
Mihai Stănescu
Mihai Buculei
Florin Iaru
Eraerina Buculei
Răzvan Ionescu
Ileana Petrescu
Mariana Mihut

Ștefan Radof
Cătălina Buzolau
Tia Serbinescu
Johnny Răducanu
Radu Enescu
Angela Marinescu
Cătălin Mamali
Adina Cezar
Marin Gherasim
Octav Nemescu
Adriana Bittel
Toma Roman
Alexandru George

... și mulți alții

PROTEST

Împotriva molestării gazetarului Darie Novăceanu, director al cotidianului „Adevărul”

Presă, presă liberă este, deocamdată, unică garantă a exercitării neîngrădite a democrației în România. Molestarea omului de cultură, a ziaristului Darie Novăceanu este un fapt de o densitate gravitate, demonstrând o acută lipsă de maturitate politică. Astfel de fapte sunt incompatibile cu democrația din România. Înlăturarea printr-o astfel de mijloace a unui ziarist constituie un pas înapoi, o înțarcere la procedurile dictaturii totalitare. P.N.T.-ed. a făcut, din păcate, în acastă situație, dovada imaturității sale politice.

STELIAN TANASE

„Golanii” intră în istorie

Proclamația de la Timișoara? O stătie cutremurătoare sud-estul Europei. Zile de-a rindul căută stabilitatea și nu o găsim și suntem acuzați de destabilizare (de sus), pe cind de jos, de aici, din perspectiva noastră, îndică din zona comunității a relațiilor internaționale, noi vrem să delimităm puterea. Suntem a-sărat, dominilor! (akratos, pe grecescă: fară putere), dar vrem să vă vedem, de căăputere să mai fi în stare să dispunem, dominilor! În bărcanul în care stăti am vrea să vedem, ce faceti voi acolo? Să nu ne vom lăsa,

flocare, ca individ, se poate lăsa, delăsa; poate fi sănătate sau obsesiv sau religios-alcat, punind mai mult preș pe lejeritatea de sus, decât pe cea orizontală, sau poate un simplu subiect al unei soțietăți patologice și pătimașe.

Proclamația de la Timișoara? Acest text săris este din cauza că este aprobat, chiar așa! Mai aprobat! Este din cauza că este ascultat, se intinde, se aude, devine o epidemie benignă, o văpăie.

Piața Universității din București (9 zile și următoarele pînă la capăt...) a Catedralei din Timișoara și Constanta și Galați și, în genere, credem că Proclamația de la Timișoara își va adjudeca toată zona urbană, oare și cea rurală?

Ei că persoană singură este un anarhic, nu vrea să spălă; ascultă eu, că persoană comunității, se cuvine să fie binevoitor, dar că persoană socială, așa-i-așa, co-ar trebui să fie? Acest es social românesc, care să-a trezit, cum spune Tuțes, pentru a doua oară de la bătălia de la Poșada (1330) în 1989 decembrie, abia acum este în discuția co-tragedie.

Sintem. Noi, în stare comunității. Ce înseamnă asta? Cel sau cei care au văzut flacără din Piața Universității din București întinzându-se în celelalte orașe au observat că nu era vorba de o masă, de o magne manipulabilă, „drăgă”. Nu a fost și nu este și nu va fi masă pentru simplul motiv că participanții se identificau nu după un singur și monolithic slogan, ci își arborau fiecare farină de cunță pe care credeau că-l individualizează ... golan de toate felurile ... nu vă putem spune toute variantele, tipurile de formulare, fiecare era cu a lui, deci nu era o masă, tovarășul Iliescu și Co., repetăm, nu era o masă, era o Wirbevussenein, o constănță a noastră și nu vom renunța, sper, niciodată (de la Poșada pînă la 22 decembrie, ehei!).

Dacă ar fi fost o masă de golanii adăpați, alimentați, finanțați atunci am fi fost rezervorul de lumen din care se aprovizionează orice revoluție bolșevică sau castristă sau polpotistă sau... zimbăreană, ca cea a lui Iliescu și Co.

„Drăgă” Iliescu, ce majestuoasă retragere ai putea să ai, ce tristețe istorică, dar autentică și fină, asa cum și sinteți: ... avem toți marturii că așa stau lucrurile.

Golanii nu erau nici finanțați, nici alimentați, nici adăpați, sănt în continuare flăminzi și vor să intre în fața Canaanului unde curge lapte și miere, dinspre România pe care nu că o visăți, dar care credem că vă dă acum coșmar.

„Conciliere și iubire” nu, astăzi încă învățătoare de la popor din zona lejerărică a Bisericii Ortodoxe române cu care vă-ți conciliat și „vă-ți iubit”. Putere nu scoate ochii. Compliciție între puterea temporală și cea ... aiață, a noastră, nu o veți avea, că suntem prin plete.

peste 2-300 de golanii” neplăcisi și neînțeind în succul propriu.

(Să facem o pauză în acest neamflet. Nu ne place nici tenta naționalistă (vagă) a demonstraților, nici cea mesianică (eminențială) legitimă la un popor asupradin de secole de pînă la cîteva (nu pînă la) domnuri, dar nu vă luăți după aceste tentă pentru că nu e vorba de val Doamne, alt legeianism, pentru că anumii poporul român nu mai poate să se polarizeze în stînga sau dreapta, ei în termeni de înăltime și profundime. Aprofundati, vă rugăm.)

Proclamația de la Timișoara nu ne va plăcăti niciodată și în succul ei propriu nu vom sta. Acest document și pentru noi este neregăsibil, ci dialogabil. Dacă ați făcut surfing pe coama valului de putere, valul suntem.

Credem că va veni democrația, nu neapărat cea a lui Pericle, și a venit Iliescu, carevașă. Poate veți răstiga în zone rurale, dar pe cea urbană ai pierdut.

Sintem siguri de Proclamația de la Timișoara, pentru care ne-ăți jignit și ne-ăți băgat suia în coastă care, dacă nu dovedește, ca cinism, o afecțiune moscovită, atunci atestă un sindrom de putere. Ce plăcere o il acolo la putere, să dispui, să bați cu pixul în microfon?

Români nu vor răsca o altă insultă din partea dumitalei și, să știi că apelativul de „golanii” a intrat în istorie. Oare să fie unicul aport al lui Iliescu la istorie? Nu golanii: „Mai bine băimana decât trădător / Mai bine huligan decât dictator / Mai bine golan decât activist / Mai bine mort decât comunist”.

Prin Proclamația de la Timișoara veți avea piatra de potințire a întregii activități. Poporul (inclusiv minorități) nu sint de adaptă. Proclamația de la Timișoara este documentul de ceea mai mare luciditate, reflectând întru totul, dacă nu ideile revoluției, atunci sigur pe cele ale lui Bălcescu, în timp ce consultarea electorală poate aduce „un sistem totalitar democratic cu un despot luminat”. Că noi am înțeles că pentru observatori străini la alegeri se pun probleme de cazară, de parcă ar veni un milion de observatori de urne!

Se reclamă demonizația nomenklaturii și este absolut necesară, firește, dar dacă astăzi pleacă cu blindete crăpătă în economie și își adângă potențialul de incompetență acolo..., altă dandana. Este de fapt „la chose polonoise” actualmente.

Vă propun, doamna Iliescu, să îscăsiți o empatie socială, un mare moec de fotbal, cind toată țara e pustie pe străzi – variantă argentiniană. Atunci – cindva a avut loc o lovitură de stat (cum armata e cu noi, cum o să mai faceți un pronunciament?) – să stăm își excitați pe stadioane, sau cu urechile lipite de radio sau cu ochii de televizor, iar între timp ne vom trezi cu voturile gata numărate fulgerător.

Numele „lijia”, poate, va fi alături de dumneavoastră, scuterii, cu căști, cu basoane, și populația va trage în organele de reprezentație care vor manifesta pașnic.

★
Petro Roman ar putea să vă înțeleagă această frază spaniolă: *No hay demonio que por su hoja no sufra algo.* (Nu este demon care pentru tîlna lui să nu suferă întruțiva.)

RALUCA BARAC
DAN ARSENIE

CURSURILE DE LA UNIVERSITATE

De zece zile Piața Universității a devenit spațiu privilegiat al Capitalei. Aici se debat, ca în cel mai de nevoie democrație, ocazional al țării, problemele importante ale țării, sau, mai bine, problema cea mai importantă: a răsărit și nu pășă de cală comunității. De răspunsul conducerii țării, ca și de riscurții maselor la acrastă întrebare atenția vîtorului României. Încrînă de la Universitate au înzis cu necreză ne coca, sub declaratii nici măcar abile, în teră să continue rezistență, să înzintă în instituții de petrecere și cinei de acord de teroarea comunistă. Ei au avut curajul să numărească dramatul, acastă hamfestă întrebari, nu numai acuzații conducerii a țării, ci și întrebari, nu numai acuzații conducerii a țării. Înțeles. Si nu ales ca tribuna a acestui protest pînă și eră Piața Universității – piață în care în noaptea lui 21 decembrie le-au murit co-

TIA SERBĂNESCU

Timișoara: fără violență!

MEMORIU — PROTEST

In condițiile agravării tensiunilor sociale și politice din țară, Alianța Națională pentru Proclamația de la Timișoara se simte datore și îndreptățită să aducă în eunoianță conducerii provizorii a țării:

1. Este solidară cu manifestanții care demonstrează pașnic în Piața Universității din București și susține revendicările acestora.

2. În virtutea punctului 8 din Proclamația de la Timișoara, cerem retragerea pe o perioadă de zece ani din viața politică a țării a fostei nomenclaturi comuniste. Activiștii partidului și fostii ofițeri de Securitate au reușit tristă performanță și a duc România pînă în mizerie și genocid. Tot ei se pretendă astăzi cel mai capabil să ne guverneze. Răspunderea pe care o purtăm față de copiii și nepoții noștri ne săljește să nu le mai lăsăm pe mină destinul țării.

De aceea, punctul 8 al Proclamației de la Timișoara conține în el nodul gordanian al Revoluției române. Dacă fostii activiști și fostii securiști acceptă să se retragă din viața politică a țării, dedicindu-se profesorilor de bază, atunci în România să se petrecă într-adevăr o revoluție, intrucât poporul a reușit să înțeleagă de la putere categoria vinovată de declansarea revoltei. În schimb, dacă fostă nomenclatura va păstra puterea, atunci în România nu să se petreacă decît o revoluție populară, care a dat prilej unei lovitură de stat, adică înlocuirea unei echipe de guvernări cu alta, în interiorul același categorii sociale.

3. Cerem ca toate dosarele întocmite de Securitate în timpul dictaturii pe bază de denunțuri politice și dovezi de activitate anticomunistă să fie înminate cetățenilor. Pînă ce fiecare dintre noi nu-și va avea în mină propriul dosar de la Securitate, nu vom avea sentimentul real că am ieșit din epoca Ceaușescu.

4. Dizolvarea Procuraturilor civile și militare, după modelul Poloniei și Republicii Democrate Germane, și reinființarea ei în termen de o lună sub numele de Magistratură, după eliminarea persoanelor care au colaborat cu organizația ceaușistă la represiuni înainte și în timpul Revoluției.

5. Alianța Națională pentru Proclamația de la Timișoara pretinde săptămânal spațiu de emisie la TVR centrală.

6. Cerem crearea de urgență a unei comisii de anchetă, aleasă de Parlament și formată din oameni care nu au colaborat cu organele represive ceaușiste, pentru a răspunde cu probe concluzante la următoarele întrebări:

a) Cine au fost așa-numiții „teroriști”, care au tras în populație și în armată după 22 decembrie 1989, cine i-a condus și în slujba cui s-au aflat?

b) De ce acești teroriști au tras în Piața Palatului ore în sir, dar n-au trimit nici măcar un giont spre balconul Sediului Comitetului Central, unde vorbeau noii lideri politici și se aflau și reflectoarele?

c) Cine a chemat trupele sovietice și cu ce scop?

d) Cine și din ordinul cui i-a eliberat pe toți „teroriștii” arestați?

Pînă nu vom avea răspunsuri clare și cu dovezi concluzante la aceste întrebări în România nu va fi liniște, nu va fi stabilitate și democrația va rămâne vorbă gonă.

ALIANȚA NAȚIONALĂ PENTRU PROCLAMATIA DE LA TIMIȘOARA

Pelerinaj în Țara Golaniilor

In seara zilei de duminică, 29 aprilie a.c., TVRA (adică Aserviția) și-a început „Actualitățile” cu un reportaj idilic despre niște bujori sălbatici. Or, în aceeași duminică, între orele 10 și 13.30, avușese loc în Timișoara superba manifestație a sprijinitorilor Proclamației din această oară, iar cu o zi înainte se constituise tot aici, într-o adunare efervescentă și lucidă, Alianța Națională pentru Proclamația de la Timișoara. Am fost în pelerinaj în orașul erou și martir și, alături de prietenii dragi, am participat la aceste sărbători ale spiritului și speranțelor româneni. Plecând acolo din mijlocul Golaniilor bucureșteni, Le-am regăsit ecusoanele pe reverele timișoarenilor, sub chimearea „Golani din toată țara, uniti-vă!”. S-au scandat, într-o lumenă dorință de unitate, numeroase tuloruri provinciilor românești. A fost un eveniment istoric, și TVR a înțeles să ne prezinte doar bujori sălbatici și un crimpel de vreo 2 minute despre mitingul de la Timișoara, cind ar fi trebuit să preia integrală lectura unui nou document, esențial, proiectul de Program al A.N.P.T., pentru că țara să-l cunoască și să-l poată judeca neapărător și exact. TVR neliberă se ocupă însă de bujori și de florile mărului. Am admis că suntem Golani, dar Golani numai prost nu sunt, domnilor! Am mai vorbit de operația de

încarcare a adevărului televizat, condusă de final intelectual: Răzvan Theodorescu; să nu-și dea oare seama că de gravă îl devine, pe zile ce trece, complicitatea cu puterea? Crede că va scăpa de răspunderi dacă, aşa cum spunea, își va da demisia după alegeri?

Dă Ion Iliescu, „despotul Intelect”, și dă Petre Roman, sau, modificind semnul unui omomim spaniol, „Pedro de Urdeñas” („Pedro de Urzestere”), vorbesc acum de o „contrarevoluție” și propun o nouă scindare, artificială și periculoasă (a căi oare?) în sufletul acestui popor nefericit: nu cel care au stat sub gloante la 21 decembrie (apărător, și drept, de pieptul impenetrabil al d-lui Petre Roman) ar fi făcut revoluția, ci doar coloanele de muncitori manifestanți care au înundat în două zile centrul Capitalei. Revoluția însă a fost și este a tuturor, și o atare manevră nu face nimănui cinstire. De ce, asadar, accusă nouă și scandalosă învățătură, după atitea altele, între muncitori, intelectuali și studenți, între români și maghiari, de-a lungul a patru luni de cînd țara, contrar tuturor așteptărilor, a împinsă, dar nu de cei dezbinati, spre un dezastru? Cind, surzi, refuză dialogul, sefii renăscutiei nomenclaturi se consideră legitimi: cind trebuie să des societatea de sclerozarea impună economiei românești,

el devin brusc provizorii. Dar cind nu răspund nimicul celor mai grave întrebări (cine a ucis, cine nu murit, unde sînt vinovații, ce-i cu securitatea pe care au coafat-o acuma cu scufită roșie) înseamnă că se consideră definitiv, doarece, logic, pierderea sau predarea puterii ar reprezenta pentru domnilor lor stranga unui adevăr, recunoște, absolut incomod. La fel și pentru colaboratorii lor, inclusiv pentru RTVR și pentru celelalte milioane de nomenclatură de dezinformare în masă. Se poate ascunde în continuare adevărul în fața unui popor mintit de atitea decenii? Se poate refuza un dialog cu cel 3,5 milioane de susținători ai Proclamației de la Timișoara. Da, se poate, vor fi zînd cind d-nii Iliescu, Roman, Brucan, Chitac sau, last but not least, Volcan, care preîntind că stie ce înseamnă acțiunea răului și binoul în ciclurile cosmice. Dacă își gîndesc și fac, pasivul lor va crește tot mai alarmant. Sîi în definitiv ce vor face? Ne vor lăsa să „flerberim în suț propriu” (citez „despotul intelect”) ? O să flerber, dar nu capacul de la oala noastră va sări. Sîi nu de asemenea presimă ar avea năvole măslinice induse în eroare. Să fie doar e luptă între „bătrâni ambicioși” auto-acreditati în fotoliile puterii în București și „tinerii ambicioși” pe care cred că-i stie dl. Iliescu la Timișoara? Nici atî. Dar să-i înțelegem și pe „conducători”. Dă, Ion Iliescu are mari dileme: ca „democrat original”, are totuși nostalgia social-democraticei suedeze, care însă, domnia sa ulă s-o spune, e inseparabilă de forma de stat a Suediei, o monarhie constitucională, deasupra partidelor și intereselor de grup. Să aibă oare dl. Iliescu și ascunse nostalgii monarhiste? Mal și și dilema „contrarevoluției” pornește, după domnia sa, de Golani, și care îl dă mari dureri de cap. Păi ungurii nichăruia resiliat bine revoluția tot așa numită. În 1990 de nomenclaturiști vorbește, că la noi începe un lamentabil, dar semnificativ, proces invers: reprezentanții revoluției sunt numiți contrarevolutionari. Revoluția devine un monopol al puterii. Dar mi-

HUMANITATE CARE NU FOARTE REVOLUȚIA ÎN TIMIȘOARA SÎNT ALIAȚI DE GOLANI DIN BUCUREȘTI

grenele „conducătorilor” nostri nu se opresc aici: mișcarea generată de Proclamația de la Timișoara și-a însipă steagul în adevară zone libere de neocomunism din trupul țării. Piața Universității din București, alături de Timișoara, e înmormântată. Teritoriul liber de neocomunism, teritoriu în plină expansiune, numește-se Tara Golani, asfalt și iarbă a nădejdelor noastre. Or, pentru tov. Ion Iliescu, această Tara Golani a ajuns acum ceva mai agașant decît Lituania pentru tov. M. Gorbaciov. Să-i înțelegem, nu-i așa, pe tov. Iliescu, dar să-i ajutăm să înțeleagă și dinul. Trăiască Tara Golani, speranța întregii Români!

1 mai 1990

SORIN MARCĂRESCU

Piața Universității — Piața Operei: zone libere de comunism

Atunci, în decembrie, cind Timișoara se ridicașe cu un disperat și eroic și dumnezeios sunlu împotriva comunismului, la București, ca într-un lagăr de concentrare, oamenii schimbau pe furis priviri îngrijorate. Șopteau întrețăiat parola, ai auzit? Timișoara, Timișoara, Timișoara.

Atunci, în decembrie, în Bucureștiul asediat de patrule înarmate, am auzit vocea rugănată a unui prieten, n-o să putem niciodată să ne răscumpărăm față de astăzi Timișoare!

Atunci, în decembrie, rînd Bucureștiul a ridicat, în sfîrșit, după sase zile, și-a ridicat strigăt Timișoara.

De atunci, din decembrie, sub ochii noștri, revoluția a fost treptat, treptat înțorsă din drum. Sub masă zimbitorie a conducerii provizorii, ci s-a propus o democratie (originală) într-un regim totalitar, dar cu un „despot intelect”. Să-a fost din nou rînd Timișoarei să-si ridică glasul, prin Proclamația din 11 martie, străgind atenția națiunii asupra adiutoratelor idealuri ale revoluției. Revoluția românilor, se spune în Proclamație, a avut încă de la început, nu numai un caracter antisocialist, ci și un caracter net anticomunist.

Despotul intelect, care s-a vizat toată viața să fie Ion Iliescu forțeză astăzi această țară nefericită pe drumul unei democrații „originale”. Nu ne îndoim că, în locul lui Ceaușescu, el ar fi fost pentru români un soi de miei blind, un Jivkov al bulgarilor, care nu ne-ar fi lăsat pradă foamei și întunericului. Iar acum, în casul cel mare al istoriei, nel ar fi trebuit să ne despărțim de el, de despotul intelect, într-adevăr rînd. Drama personală a unui singur om care a pierdut trenul istoriei poate fi înțeleasă, dar nici într-un caz nu poate fi tratată de o națiune întreagă. Români astăzi nu mai vor comunism. De nici un fel. Să niciodată.

Pentru acest lucru se află de mai bine de zece zile oamenii în Piața Universității. Pentru acest lucru ei sunt numiți de „despotul intelect”, desigur, într-un mo-

ment de pierdere în înțelepciuni, golani. Timișorenilor, huliganii de ieri ai lui Ceaușescu, au înțeles primii esența golani din Piața Universității. Alianța Națională pentru Proclamația de la Timișoara, constituită în 23 aprilie, a cut public faptul că suntem „la mulți” la participanților la marș din Piața universității. În adunarea populară care a avut loc la două zile în Piața Operei, i-a scăndat „Să noi suntem”.

Atunci, în seara zilei de duminică, 29 aprilie, într-o splendidă solidaritate, timișorenilor au adoptat nu numai titlul de golani (multi participanti la mitingul de duminică din Piața Operei purtau ecusoane cu „Golani tenace sau Golani înrău sau Golani — fost huligan”), dar și numul golaniilor din București. Cei 70.000 de participanți la mitingul de duminică de la Timișoara (numărul a fost dat după estimările unui militar topometru), într-o usoară contradicție cu televiziunile libere care a amintit de număr cîteva mii, au mai scăndat „Tot noi suntem, Tot noi suntem, strigăt Timișoare, cu fețe luminate, cu ochii în lacrimi.

Astăzi, pe timișoreni, nimici și nimic nu-i mai poate intimida. El sănătățile să, la fel ca pe vremea lui Ceaușescu, sănătățile și lui Iliescu. El sănătățile de ce în amumite orașe din țară să-a strigat Jos Timișoara. El sănătățile adovăratelor lor adverșar, ca și al întregii țări, nu este Iliescu, ci comunismul. El sănătățile alături de Bucureștiul care să-a ridicat împotriva ororii totalitară. Piața Operei, ca și Piața Universității din București, a devenit de duminică, 29 aprilie, zonă liberă de comunism sau neocomunism. Acei veghează și înopte ei care au înțeles să apere astăzi țara de pericolul făcă roșu al totalitarismului. În cele două piețe ale golaniilor, răsună azi, dureros, ca și în decembrie, LIBERTATE.

RODICA PALADE

Fotografiile de la Timișoara au fost executate de PASCAL ILIE VIRGIL

PENTRU O REPATRIERE ÎN EUROPA

VICTOR IVANOVICI

După cinci ani de absență din țară, cu răsuflarea obișnuită a tuturor putinilor, din nou să văzăți eu de acasă, după numerozii vizuri români și lui deschisori, după o vizită rusă pe o săptămână la București, care prin ierarhia lucrurilor a semnat posibil de mult cu „turismul revoluționar” din Cuba, Portugalia sau chiar China) practicat cu voioasă irresponsabilitate de guvernări care am fost mai toți noi din generația mea, cel mai greu lucru care mi s-ar putea cere ar fi să răspund în cîteva cuvinte ori o frază la similitudine întrebare: „Cum a fost?” Toi ce pot spune și că m-am văzut **totuși** un **coup** grozav la pragul de sus al informației, incapabil de a metaboliza avântarea de nouătăți, imagini și impresii, de viață trezindătoare ce nu bombardă continuu. Cu atât mai greu îmi este deci să răspund la întrebarea pe care mi-au pus-o mulți oameni: „Care ar fi strategiile de reintegrare a culturii românești în Europa?” Cu toate că nici o altă chestiune nu mi-a revenit mai torturantă în minte de-a lungul tuturor acestor ani.

Trecind totuși peste lenjanta impresie ce s-ar putea crea, că imi privește propria lără **en tourist**, și fără a dori cîtușii de putin să dau sfaturi celor de acolo, direct implicați în durerosul proces de tranziție către democrație, voi căuta să expun aici cîteva idei în această privință, în chip de puncte pentru o repatriere (decodificată) macar sufletească și intelectuală. Mai mult decât strategie, eșeu ca ar presupune o vizionare de ansamblu — pe care nu o am — a necesităților și dinamicii procesului respectiv, și preferă să semnaleze unele primejdii pe care le-am constatat și care macar în detaliu, ar putea înțelegea repatrierea noastră în Europa. Ele s-ar putea rezuma la ideea simplă că înainte de a ajunge, și chiar pentru că să putem să adăvarați aspirația la ceea ce s-a numit, cum pompos, „casă comună europeană”, este nevoie să facem curățenie și rinduială în propria noastră casă și bătătorie.

Mal inițial un gind care, mărturisesc, m-a incercat încă din zilele Revoluției, când susțineam original stările — din fericiere exagerată — despre masacre și răzbunări violente. Imi ziceam atunci că poate, mai bine asa, poate că teribilul preț de singe va servi la ceva; la dezradăcinarea definitivă a șerbului veninoase a vecinului regim. Căci, imi continuam rationamentul, echipată forță miniei populare, sămăcând că ar putea acționa blindată, cumințenia sau moiliciunea românească (denumirea diferă în funcție de unghiul de vedere, dar esența rămîne aceeași), concentrată în toleranța disprejurătoare din morometiana exclamatie: „Lăsa-l, bă, că-i prost!”. Or, mi se pare că singurul lucru fată de care intoleranță este perfect justificată este tocmai prostia viscoasă, aglumintată, agresivă, ce formează esența tiraniilor ceaușiste. Cu ocazia vizitei în țară, mi-am văzut temerile confirmate cel puțin în cîteva medii pe care le cunoșteam mai bine și dinainte, și la care și acum am avut mai mult acces: în Universitate, în sistemul editorial și în alte instituții de cultură. Faptul că în aceste medii proasti și canaliile se află încă în bună parte în posturi, încă nu de tot neutralizate, ba chiar cu reală putere de a influenta lucrurile, se datorizează poate mai puțin retelei de comunicări dintre actuala administrație provizorie și țără și vechiul sistem ceaușistico-comunist căci, mi s-a exolicat „factorul uman”, milii și omenești prost înțelese, care au impiedicat ne oamenii de bine să procedeze la soluții mai transante. Se creștează și se cultivă astfel (de către cei interesați) o falsă impresie de nobilăcintă într-o vinovăție, deci la ce bun să mai facem efortul de a desparti și de neglijă. Desigur, în 15 de ani de totalitarism, putini am rămas neștiini de miasmele acestuiu, desăvur și victimele poartării răsăunderea pentru martirul suferit, dar această responsabilitate nu poate fi pusă pe același plan cu acceașa a călătorilor. Trăim un proces de înnoire care este — trebuie să fie — și unul de penitență colectivă. Or, în toate răsturile priorităților nu pot lipsi însăși, Sanza catharsis-ului românesc este că aceasta nu să fie bătașă, ci efectiv clină turbată, care trebuie făcută inofensivă, macar simbolice. Faptul că am sănătate nu fermă de vîndică oarbă nu ne dă dreptul să pierdem ocazia unei reale înșănătoșiri a vieții sociale și culturale a țării.

Europa la care privim cu speranță este acela a pluralismului de toate ordinele, și îndeobște a pluralismului cultural. Sistemul național relativ mică numerică, iar locul nostru în concertul european de milii va fi în mod firesc altătură de vocile mai puțin puternice care, asemenea nouă, nu doresc să fie acoperite de marii „statori” ai culturilor anglo-saxonă, franceză, germană. În trecut fie spus, ideea „francofonie” ce se vehiculează la București. Într-o conțuza poate deliberată cu traditionala francofilie românească, mi s-a parut posibilă deoarece, în limită, ne olasează în postura unui... Senegal balcanic. Dacă vrem să fim acuzatai atunci cind ne vom afirma dreptul de a nu face respectată diferența culturală, trebuie înainte de toate să fim dispuși de pe acum să respectăm dreptul altora la diferență, și îndeobște acela al compatrioșilor nostri de altă limbă și/sau religie care, cu un termen pe care nu-l agreez, sunt numiți

„minorități naționale”. Un conflict interbelic ca acela care s-a troflat la un moment dat în Transilvania pe motivul separării scoliilor maghiare de cele române (oricit ar denota acesta o condamnării opriță de ambele părți, oricât ar fi, poate, învenită din afară de unii factori precum cunoscuta „gafă” a președintelui Mitterand de la Budapesta) ar putea deveni dezastruos pentru fragilul proces democratic din România. Etnia este o realitate socio-istorică și culturală care nu numai că nu poate fi ignorată dar care trebuie să protejeată juridic și nu doar prin vase stimulări generale cu privire la „egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor țării, indiferent de naționalitate, sex și religie”, ci și printr-o legislație specifică, având în vedere situația specifică dintr-un stat sau regiune multinațională. În domeniul acesta, ca și în altele, Revoluția are nevoie vorba lui Danton, de l'audace, de l'audace et encore de l'audace: nu trebuie să te temeri, bunăoară de cooficialitatea românească cu maghiara la Tîrgu Mureș sau cu germană la Sibiu; și americanii pratică bilingualismul englez-spaniol în Puerto Rico și în zonele cu populație mexicană masivă, ca să nu mai vorbim de statul de autonomie basc, catalan și galician în Spania, țară modelată în ce privește tranzitivitatea de la dictatură la democrație pe continentul nostru. Pe de altă parte, vreau să sper că cel care nu putut găsi o limbă comună întru moarte, cind s-a ridicat umăr la umăr contra tiranilor, vor să să se înțeleagă și ca să trăiască alții.

Și înțindă veni vorba, cind se formează de oprimare națională în România lui Ceaușescu, se său în vedere vexăturile suferite de comunități numeroase, ca cea ungurească sau germană, care au fost macar sprințile moral de statuie cu o politică internațională activă și inteligență. Ceea ce nu se stie sau se trece sub tăcere este genocidul cultural practicat împotriva unor etnii mai mici, care au început și fi mult mai de timburu obiectul unei politici de romanizare forțată. Este cazul comunității elene, sfârșită înfloritoare economic și cu o boala viață culturală în porturile dunărene: astăzi, singurul liceu grec din țară, cel din București, nu mai funcționează, cred de vreo zecă ani. Este cazul bulgarilor grădiniștilor din cimpia Dunării, al căror grai mai poate fi auzit prin nistele Bucureștilor în chio de „limbă vernaculară”, coruptă și pe cale de dispariție; de multă vreme a început să existe ca instituție, școala bulgară de pe Calea Călărașilor unde a predat cîndva, în anii exilului său bucureștean, poetul și eroul național al țării vecine, Hristo Botev. Este cazul comunității musulmane din Dobrogea, unde nu mai există nici o școală cu limbă de predare turcă sau tătară. Dar lipovenii din Delta Dunării? Dar și tiptarii (Zipperdeutscher) din Maramureș și Bucovina? Dar pictarii italieni sau la Câlaloi și Isaccea și agricultori frumentari din Oltenia? Dar grecii pontici (focaianii) din satul nord-dobrogean Alibecioi, care păstrează în dialectul lor savoarea arhaică a limbii lui Homer? Dar aromânilor veniți din Pind și Macedonia, atât de manipulați de o propagandă irresponsabilă în ajunul războiului? Dar atâtă alții, a căror conviețuire armonioasă în trecut cu poporul român demonstrează pe de-o parte fanatismul dățător de speranță al identității de asemenea a naturii umane, ne de altă absurditatea sau macar anachronismul statului-națune, mai ales în aceste părți ale lumii unde marile imperii ne-au lăsat moștenire o populație amestecată și o identitate interculturală.

Dacă vom să îi conservăm și cultivăm, ea va deveni, din sură de conflict, un factor de bogăție, precum și ea mai solidă garanție a repatrierii noastre în Europa?

P.S. Rândurile de mai sus au fost scrise pe la mijlocul lui martie. Acum, la nișă săptămâni de cînd semnătura pericol mortal al unui conflict interbelic, cu furie și cu durere am aflat că la Tîrgu Mureș a curs singo. De ce? Dumnezeule? Oare pe această cale, căre ne duce de-a dreptul în văgăunile albite de osanții din munții Libanului, dorim să ne întoarcem în Europa?

Este un moment dat să creștă în reconciliere, sau pur și simplu a obosit și să se trasă deoparte din sarabanda crimei dezăvăguite de fosta ei tovarășă, pentru a-și trăi această blâna vîntă care, bună-reu, ne este dată doar o dată.

Cu riscul (doar aparent) de a mă contrazice, cu riscul de a supăra pe prietenii mei transilvăneni — a căror hiper-sensiabilitate la problema națională din Ardeal o înțeleg, dar nu pot accepta rigiditatea dogmatică la care ea îl impinge de multe ori —, voi zice că de îndată ce părăsim terenul abstractiunilor înumană, și tocmai de aceea atrocă, pentru a ne plasa pe unul mai concret și cotidian, adică de îndată ce incetăm a cultiva exclusivismul prisma interetnic și ne aplecăm anșura raporturilor *interpersonale* — de convictuire ori de reacție la un factor ce ne afectează deopotrivă și în același fel (cum a fost acela al opresiunii comunismul comună), care a dus și la o solidarizare comună —, „insolubile probleme” se golește de orice sens, devin ridiculo și în cele din urmă dinieră. Am fost de multe ori în Transilvania care fascinăză toamnă orin sincerism și interculturalitate, am discutat cu intelacțuali maghiari și, în secolul, cu oamenii de rînd: și o singură dată — în ciuda dublei mele alterități: de român și de „regatene” — nu am simțit o ostilitate sau o suspiciune ireversibile, desigur deosebită, am avut cu sinceritate și fără menajamente tot ceea ce zinădeam despre rețeaua de *malentendu*-uri și fanaticisme ce înveninează, de-o parte și de alta, atmosferă între cele două comunități etnice.

Mi se poste replica, din partea maghiară, că unor raporturi umanizate, interpersonale între cele două etnici. H se opune „ranchiuna” românească, dorința de revansă pentru cele aproape zecă secunde de dominație ungurească. Vina o poartă cultura dvs. politică de sorginte comunismă, a cărei principală componentă este mania secretului (faimosul principiu al „conspirativității”). Câtă vreme nu vă face deplină lumină asupra sinistrei dvs. „protelate”. Securitatea, cea expertă în tot soiul de secrete provocări și conspirații, cătă vreme vă evita să eluciidați statutul ei actual, vă îl face să satanizat.

Luati aminte, domnilor: *Cine se compărată conspirativ în condiții de libertate poate fi foarte bine un conspirator împotriva libertății*.

Atena, 24 martie 1990.

Carol Szathmary (în jurul lui 1874)

CAROL SZATHMARI
Pictor și Fotograf
INALTI MEI SÉLE
CAROL I
Domnitorul
Romanilor
BUCUREȘTI
Strada Jeni propria casa

CAROL SZATHMARI s-a născut la Cluj în 11 ianuarie 1812 într-o familie de nobili transilvăneni. Colegiul și studiile superioare le termină la Cluj în 1831. La București se stabilește definitiv în anul 1843, unde deschide primele ateliere, Ilanul Verde, Podul Mogosoaiei și str. Biserica Jenei (Enel) nr. 10. În 1853, la 1 octombrie, Turcia declară războul Rusiei. Începe războiul Crimeei. Carol Szathmary, în aprilie 1854, fotografiază prin procedeul colodionului umed, aceste ostilități, folosindu-se de un laborator improvizat într-o trăsură. A fost primul reporter fotografie de război din lume. În 1855, la expoziția de la Paris, Carol Szathmary expune unul din albumine cu primul reportaj fotografic de război și este distins cu medalia cl. II. La 16 octombrie 1863 Carol Szathmary este numit oficial, pictor și fotograf al Curții de către Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, calitate pe care și-a păstrat-o pînă la sfîrșitul vietii lui.

La 3 iunie 1887, se stinge din viață, la București, primul artist fotograf român, primul reporter-fotograf de război din lume.

EMANUEL PARVU

Fotografilor au fost reproduce prin amabilitatea domnului Constantin Săvulescu, autorul „Cronologie ilustrate a fotografiei din România”, cărțea îl mulțumim pe această cale.

Reacția anticomunistă care s-a generat în estul Europei în anul 1989, reacție culminând cu triumful revoluției române la 23 decembrie, a impus în planul reflexului teoretic reconstruirea unei serii de concepții (politologice, sociologice, filosofice) vidate de sens prin uzaj excesiv („limba de lemn”) sau prin pierderes denotației datorată suspendării forțate. Se poate afirma de altfel (și unii teoreticieni o să afirmă) că situația prezintă aspecte atât de neasteptate încit efortul de resemantizare ar „costa” mai mult decât un efort creator de elaborare a unor noi cadre conceptuale. În ceea ce este în parte evident. Căci dacă principala caracteristică a mișcările este europeene este, cum susține A. Glucksmann, opțiunea existențială, universală, fundată în valori trans-naționale, dincolo de vizibila resurcere comună împotriva egalitarismului comunist, dincolo de deschidere spre liberalismul democraticei de tip occidental, transpare o diversitate de forme restrucționare, de particuarii și individualizante. Apelul la o cercetare istorică de tip comparativ se impune cu necesitate, cu atât mai mult cu cât tentația de universalizare socială fascistă și comunistă (ele însele extremitatea de asemănătoare) pretindând același sol comun (pe baza altor valori trans-naționale specifice). Înca din 1935 S. de Madariaga observa că mișcările extreme (de ele comuniste sau fasciste) au un „element central comun” care este „protestul contra slăbiciunii statului liberal” și, în consecință, afirmarea vigoză a drepturilor Statului contra dreptului individualului. Sipronizarea impusă de aderența la aceleași valori nu a exclus diferențierile, influența unei structuri arhetipale și, în timp, a unor comportamente tipizate permitând nuanțe discordanțioare, relații paradocale ale unor situații latore propriei diverselor comunități naționale existente.

Comunismul s-a generalizat în aria estului Europei după 1945 sub presiunea trupelor sovietice instalate aici după razboi în urma împărțirii „sferelor de influență” prin acordurile de la Malta. În toate țările acestui areal s-a impus „dictatura proletariatului”, o formulă echivoacă, exprimând o imposibilitate, întructea acoperarea (cum consecință, exact, Madariaga) dictatură unui partid relativ mic asupra unei nații și a unui grup mic de oameni asupra partidului. Această formulă era aceeași, deși strategia obiectivării ei își avea sorginte în același valori „internationaliste”, atât formula cit și metoda concretizării cu capătă particularizări specifice configurațiilor socio-culturale diferite traditionale. Dacă în Ungaria, Bulgaria și Cehoslovacia utopia comunității avea o aderență mai largă, probabilitatea istorică, dacă în Germania de est transiția spre totalitarismul comunist implică o „rearranjare” relativ usoară a celui fascist (comportamentul specific existind), în Polonia și România, fără cu o tradiție democratică liberală constitutivă, situația a fost net deosebită. În Polonia, ca urmare a decimării ordonate de Stalin, partidul comunist nu mai exista, iar în România atitudinea lui antinatională (se urmărea dezmembrarea „imperiului” român) și slava audientă la „proletariatul” agricol sau urban îl asigurase numai o mis de membri și amanțieni. „Lovitura de la Praga” din 1948 a fost executată, în cea mai mare proporție, de forțe locale, „mililitile” comuniste. În Polonia însă puterea a fost prelungită direct de către sovietici, mareșalul Rokosovski predându-i-o abia în 1947 lui B. Bierut. În România „pumnul lui Visinski” a funcționat dur împușcând guvernul „democrat” al lui P. Groza. Pe fondul unor psihologii a derutei și a unei economii devastate de război și de „colaborarea” cu trupele ocupante în aceste țări s-a trecut la monopolizarea administrației de către un grup elitar, grup în general neintellectual, alcătuit în principal din marginalizați socio-profesionali, indoctrinați — de obicei — în chiar „legătură comunismului”, Uniunea Sovietică. (Se poate aici observa că tendințele centrifuge de realizare a unui comunism național s-au produs mai ales sub conducerea unor lideri formati pe teritoriul propriu, exemplul lui Tito, Hodja, Dej fiind semnificativ.) Înnunțarea partidului unic, solicitând o „unitate monolithică” în jurul său, trecește la etatizarea economiei și excluderea fără scrupul a dusmanilor reali sau potențiali ai creării premisiile stabilizării „revoluției” comuniste sub leadership-ul sovietic.

Nu își are rostul — în economia acestui articol — să prezintăm momentele pe care puterea totalitară le parcurge în realizarea proiectelor, utopiei sale, ori mecanismele prin care se impune ideologia dominanței ei. Odată „criza de identitate” (sau de „legitimare” — Habermas) depășită prin violență legalizată a posibilității opțiunii individuale, odată instaurat sistemul dominant planificat a partidului unic, puterea trece la cultivarea proprietății mistice. Controlul totalitar al economiei și ai societății culturale și acordă posibilități tot mai largă a anihilării deviațiilor grupale și, în cele din urmă individuale. Dacă în fața „de tranziție” grupul de „presture” al partidului totalitar admite — și chiar cultivă — din nevoi tactice „aliante” conjuncturale (de tipul F.D.P. din România anilor ’46, deindată ca „pirghile” principale ale administrației trece în milioane sale, politica de „front” este abandonată. Grupul dominant poate acum să impună proiecte sale materiale, protecție de bună credință — în principiu — prin utopismul lor. Necesașa lor declanșeză cel

REVOLUȚIE ȘI RESTAURAȚIE

TOMÁŠ
ROMAN

putin două operații de amplasare cu impact major asupra societății vizând aservirea totală a acesteia. Prima, cu caracter net reprezentiv, urmărește eliminarea masivă a oricărui „dușman posibil” pe principiul leninist „cine nu este cu noi este împotriva noastră”. Consecința este o operă ciclică de „ridicare” a presupusilor oponenți și „reducere” (exterminare) lor. În România asigurarea puterii a generat excluderea membrilor „caselor dominanțe” cooperativare, excluderea „chiaburilor” etc. Canalul, minele de piumb, centrele petroliere absorb — și fac să dispare milioane de astfel de adversari. Cea de-a doua operă presupune transformarea propagandei de partid în ideologie a dominanței prin „confiscarea” culturii, a tradiției și a istoriei. Rescrierea orwelliană a celor din urmă, valorificarea „criticii” a primei, impunerea unor „idealuri superioare” de „tip nou” (excluziv unei culturi „proletariu”) revinând unor „directorilor de constituință” racolați din intelectualitate (elita intelectuală, subalterna a grupului dominant) cărora le sunt încredințate instanțele de consacratie și manipulare, instanțe instituționalizate administrativ. Această „intelectualitate de aparat”, obediță prin integrarea în „nomenclatură” devine sursa principală a autonarcotizării dominanței pe fondul stabilizării puterii prin reprezentarea exacerbată cu a cărei ca componentă absolută a sistemului — persistența friciei. Producția ideologică a intelectualitatii de aparat, cunoscută culturării, prin procedee asemănătoare celor ale religiei, a credințelor, a morilor, făță de putere, a speranței constante în paradisul promis, victimizarea și dominanța ce ajunge să își asume propriile-i fictiuni drept realitate. Consecința este, în acest caz, o comoditate mentală — cultivată asiduu, un festivism continuu, o precamărire a liderilor (sau liderului) fără nici un fundament real. Cultura vie se transformă într-o „cultură de refugiu” cu un acces tot mai redus ca urmare a deculturalizării, creatorii fiind treptat obligați la exil sau la tăcere. Un sistem al producției culturale de masă la locul profesionismului cultural.

Stabilizarea „definitivă” a puterii totalitare face ca grupul dominant să se constituie ca o casă aparte beneficiind de toate avantajele dominanței sale. Lipsa sa de cultură, disprețul pentru producția intelectuală, automatizarea prin virtuțile înnunțării ideologice (datorată, în condițiile tipice de feed back, închisării de tip feudal a sistemului) îl permit cele mai absurde și mai aberante proiecțe. Datele obiective nu au nici un rost, orice fiind posibil. „Criza de raționalitate”, cum o numează J. Habermas, este „criză sistemică, deplasată” ce „exprimă contradicția unei producții socializate pentru interese negeneralizabile drept contradicție a imperativelor de conducere”. Ansamblul de slăi se desorganizează astfel. Si oricare excreșcentă este posibilă. Ascensiunea unor „clanuri” (Ceausescu, Kim Ir Sen etc.) cu nepotismul, corupția de masă, teroarea practicată de ele, este consecința clară a acestor lăsatiri absolute a puterii monopoliste. Revoluția comună a restaurat în acest mod feudalitatea.

Răsturnarea regimului totalitar a generat și ea o situație revoluționară. Calea nu fost, de această dată, diferență Perestroika și glăsirea. Începută de Gorbaciov în urmă cu patru ani au fost rezultatul constării falimentului absolut și sistemului totalitar, sistemul realității fictionale. Această revoluție „de sus” nu și-a propus inițial decât „uma-

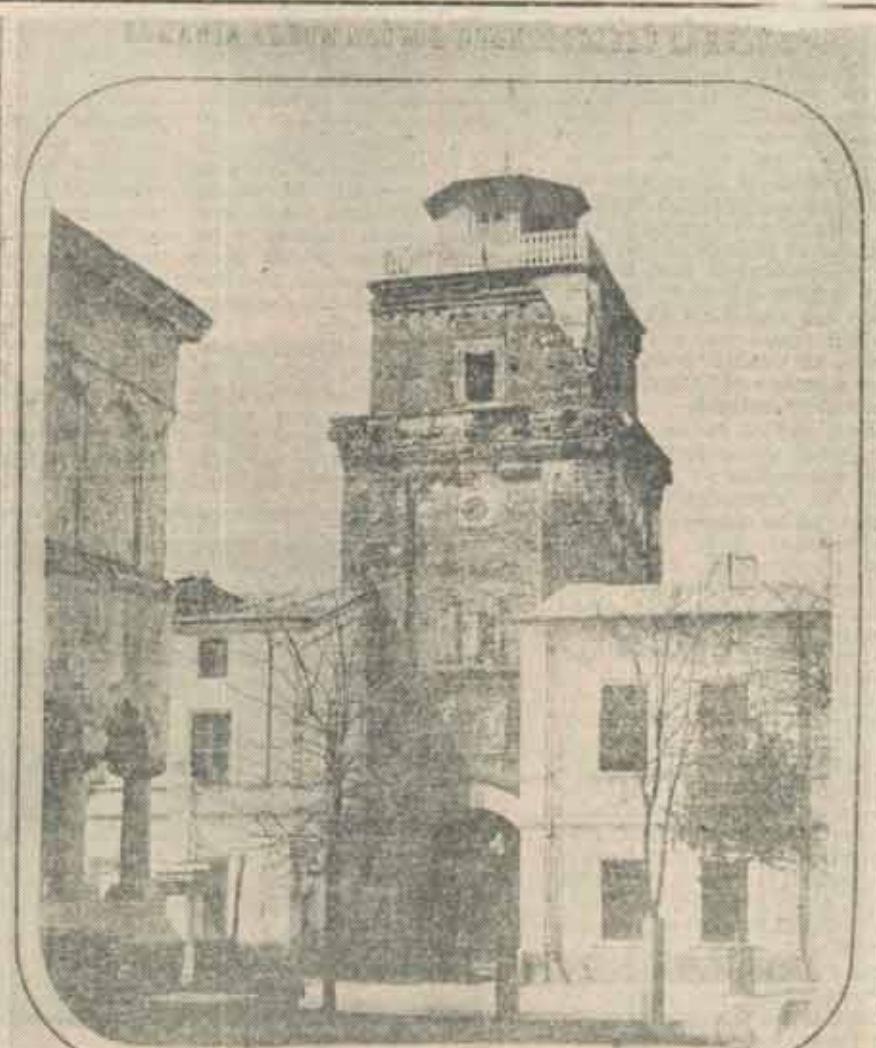
psihologică „dizidență” și în primul rind regimul însuși. Demnitatea morții devine dintr-o dată evidență pentru mii de tineri, pentru un popor întreg în fața umilinței, mizeriei materiale și morale. O răsturnare singeroasă a probat existența unui punct de non-retur pentru un întreg sistem. Si totuși, în România, restaurația apare mai posibilă ca incăieri din țările fostului „lagăr”.

Cum se poate susține o asemenea posibilitate? Deoarece într-o mare majoritate a fosiliilor membri ai p.c. resimt ceea ce K. Jaspers a numit „culpa morală” sau chiar „metafizică”, în „vidul de putere” creat prin răsturnarea brutală a biceafelui dictaturii familiile să-a înslinuit, ca nucleu constitutiv al F.S.N., un grup de loșii demnitari ai același p.c., grup „dizidență” în raport cu linia „dură” impusă de arbitrarul ceausist. Grup împregnat, format, mai mult sau mai puțin (cu) în spiritul utopiei comuniste, al ideologiei filosofice marxiste. Grup abilitat de experiență strategică partinică pentru dominarea situației românești chiar în lipsa „trupelor proteguatoare”. Deși aceste „trupe” există prin apărătorul de stat cu care p.c. s-a identificat anii la rînd, prin fortele organizate ale siguranței (sigurării și securității) acestui stat ce și-a schimbat doar titulaturile și subordonările. Prin „miza de manevră”, manevrabilă în lipsa formației culturale (multilaterale) și a informației — constituirea F.S.N. și plasarea în poziții cheie a membrilor acestui grup a vizat, de la început, o formă monotonă „frontului” trebuind să înglobeze toate tendințele viabile ale regenerării spirituali românești. Cu atât mai mult cu că există amnențarea „terorismului”. Cu atât mai mult cu că de cincizeci de ani poporul român nu mai avea exerciții democratice trebuind în următorii douăzeci de ani (București).

Pentru F.S.N.-ul „apolitic”, de „uniune”, constituie (sau reconstituie) unor partide politice a reprezentat o neplăcută surpriză. Partide ce volesc „să vindă țara”, să arunce oamenii muncii în somă. Partide ce, venite acum cu dolari din străinătate (unde și-au hrănit „curele negre”) au tras pe vremuri în tărâni și muncitori. Strategia de răspuns nu poate fi decât una: constituirea „frontului” (iarăși frontul??), ca un partid politic, asedierea dușmanilor, chemarea „apărătorilor”. Ca în vremurile bune. Să tot ca atunci folosirea oricărui aliat. În fond, dacă o „unealtă” este eficientă, nu contează că este de curată. O „răspălată” se poate să fie oricând. În „răspălată” în legătură cu „trecutul demnitărilor” G. Voiculescu, Cazimir Ionescu, Dan Isăsif etc. sint de aceea și acuzații. Ca în ’45. Ca în ’46. Să tot ca atunci nu ne trebuie să intelectuali, ori studenți, „loșii cu intelectuili”, „studenți la muncă”. Parcă am mai auzit cîndva asemenea lozinci.

BIBLIOGRAFIE

- A. Glucksmann, *Terribila revoluție europeană*, interviu, România literară nr. 32/1989.
- S. de Madariaga, *Anarchie et hiérarchie*, Gallimard, Paris, 1936.
- J. Habermas, *Cunoaștere și comunicație*, E.P., București, 1983.

Turnul Colței (1867)

Ispita supraviețuirii

(Urmare din numărul trecut)

Odată carteia încheiată, ieșit, adesea, în urma epizantului consum fizic, nervos și moron, presupus de scrierea ei, ca dintr-o boală chinuioare și extenuantă, autorul ei, abia acum (în starea de vagă, îndepărtată muljumire de sine, dar și de vădită nesiguranță, de mare vulnerabilitate, în starea de **diminuare**) în care se află și se simte) trebuie să-și concentreze întreaga energie (ce-i-a mai rămas), să-și încordeze puterile impușcate, să se pregătească de **luptă**: ar vrea totuși să-și vadă carteia tipărită. Nu e făcut pentru această luptă (manevre practice, umilitoare, insistente, discuții pe manuscrisul încă proaspăt și „crud”, cu editura și – prin redactoarea acesteia – cu cenzura, cu instituțiile tutelare exercitindu-și cu îngăduință puterea din umbră, dar exercitându-și o cu necrișare), nu pentru asta să-născut pe lume; și, mai ales, nu acum (acum mai puțin ca oricând...) se simte pregarit într-o această luptă. Începe demersurile, explicațiile (menite să-l „apere” cartea), tergiversările, trebuie să reziste, dacă mai e în stare, acestor „propunerii de îmbunătățire” (așa se numește masacrarea textului); să reziste înjoițuielor în text, să salveze „esențialul”, să ajungă la un compromis „acceptabil” – dar mai stie el cu adevărat, în plin proces de disoluție, de falsificare lăuntrică, ce este „esențialul”, ce este și ce nu, într-adevăr „acceptabil”? I se agită mereu în față, pe lîngă toate, spectrul rentabilității financiare și, mai nou – în ultimii vreo zece ani – al inventarului „crize de hîrtie”? Răsiptea hîrtiei statului, consumul „bunul intregului popor”, cu nenorocitele sale eiucubrații!

Autorul este un om irresponsabil, încă tolerat cu o imensă bunăvoieță! El este obligat să trăiască tot timpul cu un sentiment de culpabilitate. Este un **ins care nu munceste** – și nu doar așa! Iar individul acesta care sfidează (prin chiar răjiuca sa de a fi) tot ce se află în jurul său, care vorbește vrute și nevrute (și se stie prea bine, tot ce vorbește, deși, nu-i așa, deocamdată nu s-au lăsat măsuri și numai rareori se întâmplă să-și primească ceea ce merită), care refuză să colaboreze cu „organele noastre”, nu aplaudă deloc cind trebuie și aplaudă ce nu trebuie, care, în loc să compună telegrame de muljumire își permite să scrie în cărțile sale tot ce-i trăziește prin cap și ține lumina electrică aprinsă peste ora reglementată – individul acesta mai are și pretenția să publice o carte **ara cum a seris-o el!** Chiar că într-aceste orice măsură.

Auzi din ce în ce mai des îndemnatul neverosimil, azi-cind incurajator: „Esențialul este să supraviețuim!”, al ajuns să te obișnuiescă cu el, începe să-ți sună plăcut în auz, reconfortant, nu-i mai percepți rezonanța sinistru, te trezești într-o bună zi adresându-tu însuți altora, vrind să-ți stimulezi, să le dai curaj...

A supraviețuitor! Ai înțintă de multe ori acest cuvînt în lecturile tale, de acolo îți sună el atât de familiar, da, îți ai amintit, are o frecvență întrebuintare în literatura lagărelor, a „universului concentratorilor”, îl folosește chiar „supraviețuitorii”. În marturările lor, orale și scrise. Ai citit cărți, ai văzut filme, da, sigur, de acolo îți sună el atât de cunoștuitor.

Să-i auzi în „viață de fiecare zi”, să ajungi să-ți rostești tu însuți. (Să să-ți se pară extrem de firesc...) Astă în vreme ce încă te consideri „scriitor”, te

LUCIAN RAICU

consideri „critic literar”, încă te mai duci la redacția unei publicații literare, încă mai scrii că o recenzie (în care folosești cuvînt, tot felul de cuvînt, nu doar în sinistrul verbi „a supraviețuitor”) citești cărți, te săliște să mai și dormi în timpul nopții, măcar citeva ore. Trebuie, nu-i așa, să „supraviețuiești” – doar asta e esențialul!

Scritorul își se interzice brutal accesul la „politica” și în același timp (atunci cum ne-am deprins cu neverosimilul, cu inconcevibilul, cu absurdul), își se interzice apolitismul. Fățărnicul discurs al Futerii ne-a invățat încă de mică că apolitismul e un păcat mortal – dar în același timp, ceva perfect ridicol, că, în realitate, el nici nu există, nici nu e posibil; e o himeră, o mistificare interesată a burgheziei (vezi „turnul de fildeș” de care să-ri și se tot ride). Autorul rîndurilor de față a fost „exclus” (din organizația de tineret, din redacția în care lucra, din viață literară, din presa literară) la vîrstă de 24 de ani, nu pentru acte față dușmănoase, ci pentru asta, pentru „apolitism”... O sală întreagă, un numeros public îl huiduia, fuscos pe usă afară cu strigăte de indignare; era un apolitic. **Obiectiv** vorbind: un dușman. Dar **subiectiv** vorbind, doar atât: un imbecil care nu-și dădea seama că literatura în afara politicilor este un nonsens. Era multă indignare în sala fierbințe, ațităță – dar se mai auxea și un rîs sănătos, hohote de rîs zguduit pereții amfiteatrului (la prilejul aceleia nenorocit, neînțelegind un lucru atât de simplu: că arta, fără politică, nu a existat vreodată, că încă Victor Hugo, și încă Dante și chiar, încă, Aristofan...).

În realitate, suprema interdicție chiar astă vîzoră: orice numai asta (de fapt) **nu**. Politica o face **numai** Partidul (înțelegindu-se prin asta conducătorii supremi.) As spune: acesta este **paradoxul** – dar cuvîntul îmi sună disproportionat de înalt, față cu mizerabilă minciună a realității sufocante la care se referă.

„Noutățile” curg cu nemiluită, o zî lipsită de noutăți poate fi considerată ca **e zi bună**, una ocrotită de noroc. **Noutatea** (de care omul și-a legat totdeauna speranța) nu poate fi, în cazul nostru, decit **o nouă veste proastă**. Invariabil proastă. Surprizele se ivesc într-un singur sens.

Inventivitatea sistemului este, și în acest plan, încăuzabilă. Nu se mai publică fotografii scriitorilor! Să nu mai apară Calendarul în revista literare, nu interesează data nașterii și a morții scriitorilor (in-

diferent că sunt contemporani, sau clasici). Se interzice (cu foarte rare excepții) publicarea vreunui necrolog, fie și într-o revistă literară, la moartea unui scriitor!

Să dispară din planul editurilor titlurile de critică literară, săn și așa prea multe cărți de critică, ajunge! Se interzice consacrazionea unor numerose speciale comemorările autorilor clasici! Să nu se mai facă, în desenul animat, filme în care să apară animale! Acestea nu sunt educative! Să se inflocasă peste tot animalele cu copii, mai ales pionieri! Să dispară de la Radio emisiunea „Noapte bună, copii...!” Să nu se mai publice fragmente de roman prin reviste! Se interzice tipărire de afișe anunțând manifestările literare (oricit de importanță!), să îngăduie doar afișe scrise de mină! Începând de la data cutare, apariția oricărui cărți ne-rentabile va fi pedepsită în mod exemplar! Toate cărțile trebuie să fie rentabile! (în condițiile cenzurilor știute...)

O avalanșă de „noutăți”: măsuri, dispozitive, instrucțiuni, reglementări – toate transmise pe cale orală. Si considerate: secrete de Stat!

Trebue să se aplică fără abateră – dar să nu se vorbească nimic despre ele.

Nici un roman de inspirație istorică să nu mai apară fără avizul (competent) al Institutului de istorie a Partidului! Se reduce numărul orelor de predare a limbii și literaturii române! Teatrul Național nu se mai numește „I. L. Caragiale”, numele marcelui clasic e foarte rău prizat „sus”! Către actor să nu mai apară la televiziune! Să se desființeze rubricile permanente (în reviste literare), să se aplice și aici principiul rotației! Ca peste tot!

Cind este în fine „publicat”, scriitorul se simte (și pe drept cuvînt) culpatibilizat de privirea celor „nepublicați”. Ai avut „noroc”, de ce nu-i are și aproapele tău, colegul, prietenul? Nu cumva...? Bruma de multumire se risipește foarte repede și la contemplarea contextului în care este în fine publicat. Alături de textul tău, uneori pe aceeași pagină, un sforșitor poem, expresie a „recunoștinței”, sau poate relatarea vremiei discuții... publice (o judecată a „cititorilor indignați”) încriminând apariția vreunui cărtă, în tonuri din ce în ce mai amenințătoare, amintind de un fel de tehnică a linșașului.

Ai fost în fine „publicat”. Te spunea groza. Tî se face rusine.

Alternativa: să scrii tot

înțimpul, în nestire, pînă la ex-

tenuare, inspirat, neinspirat,

bine, rău, nu mai are importanță. Să scrii, simțind că e singurul lucru care te mai tine în viață. Sau: să nu mai scrii deloc. Calea de mijloc, singura bună, nu mai există.

Scritorilor nu de un nivel mediu, talentați dar nu mai mult decît atât, le izbutesc de obicei mai bine (trecind oarecum neobservate) „ingeniozitățile”, compromisurile. În timp ce la scriitorii de primă mărime, astfel de tranzații sar în ochi, o stîngăcie de ordin practic îl impiedică, și în această privință, să reușească. El cad cu mult mai ușor în penibil, în lamentabil, se fac, în astfel de ocazii, de-a binele de rîs, le lipsește priceperea de a se descurca, de a scoate într-un mod onorabil la capăt. El „cad” cu mult mai jos decât ceilalți. El se aruncă de la mare înălțime – și își îringă giul. Își pierd ființa, își pierd sufletul. Compromisurile lor oferă privirii un spectacol ridicol, ingrozitor de trist.

Abrutizarea cititorilor pare un fenomen unoară de aceeași esență (la care autorii mediocri își dau concursul din plin) cu abrutizarea produsă – în vesnică penuria alimentară – prin falsificarea inimagineabilă a elementarelor produse nutritive. Acestea nu trebuie înțelese în accepția lor „clasică” în genere explicată (sau explicabilă) prin condiții de urgență, crize economice, razboi... Abrutizarea prin sistematică falsificare a produselor de larg consum (literatura de care vorbeam se inscrie și ea printre acestea) este premeditat provocată, parcă dinabolică premeditată. În afara oricărora motivări raționale. Umilierea continuă, mistificația continuă duc la treptată deteriorare a noțiunii de „om”. A condiției umane, a ființei biologice și spirituale. A capacitatei omului de a mai reacționa – la imprejurări. De a se revoltă.

Ormul **deteriorat** suportă orice.

Sistemul își fabrică și unii (față) contestări – tot după chipul și asemănarea sa. El sunt produsul aceleiași structuri (minciinoase), poartă amprenta aceluiși model. Într-un plan mai ascuns, fără ca ei însăși să stie – dar nu neapărat așa, sau nu întotdeauna – el își au un loc al lor, determinat, în cadrul regimului totalitar și al fictiunii generale întreținută de acesta. Un **rol** al lor. Vezi dintr-o dată niște își apărind în scena vieții (ca într-o nevărată piesă de teatru) ca și deghiizi, costumați în autori de cărti, în romancieri denunțând cu un fel de curaj nebun tot adevărul pînă la capăt (sau pîrind cel puțin să o fac așa...), revelind în serierile lor abuzuri și ticăloșii ale regimului, cumplite, descriind sinistrele culise ale acestuia, pîrind că strigă în sfîrșit adevărul în gura mare,

tot ce nimeni pînă la ei nu a îndrăznit nici măcar să gîndescă – necum să spună cu voce tare, ba să și scrie, și în plus să reușească să și publice. Apare aşadar ca un produs al aceluiași sistem, ca și poezia festivă cea mai dezgustătoare (inundând televiziunea, radio-ul și presa, dar lipsită de un minimum de ecou, în genere de mult discredită și de care, în timp ce o impun cu sălbăticie, sub regimul amenințării, pînă și înșali sau mai micii funcționari ai puterii se arată de mult plătiști), apără deci această gălgioasă și strident-provocatoare literatură a „curajului” orientată îndeobște spre trecutul mai mult sau mai puțin îndepărtat al actualului regim, făcind aluzie la fapte demascate la vremea lor în documente oficiale, având astfel acoperirea acestora dar și miroslor lor de neadevăr. Confectionate cel mai adesea de oameni suspuși, de înalți demnitari având veleități intelectuale ba chiar bîntuiti de ambii literare, aceste serii (penibile ca înțîță bune pentru publicul naiv sănătos de urmăresc acestel nevoie elementare de defolarea periodică a cititorului (a celui de rînd și nu întotdeauna doar a aceluia). Dar scopul cel mai important al acestel literaturi este să înțină locul celei adevărate (în care regimul simte un pericol, pe care o urășe întotdeauna, cu adevărat – și în diferent despre ce ar trata)! Iar rolul precis determinat în cadrul sistemului, al autorilor deghiizați în romancieri opozanți (rol și destinație pe care respectivii indiviz par să le intuiască printre-un fel de instinct și care le e conferit prin tră-o complicitate mai mult sau mai puțin tacită după imprejurări), rolul acesta deci este să înțină locul unor opozanți adevărați (pe care, în ipoteza că ar apărea și cind și apar uneori, în realitate, regimul tinde să-i distrugă fără multă vorbă, să-i scoată din scenă cu brutalitate, să-i anihileze în aceeași secundă a apariției lor). Acești folsi curajoși sănătoși să-ocupe, printre-o manevră initială, controlată, dirijată de putere, spațiu curent rezervat curajului civic și să confiște astfel, tot în folosul lor (al privilegiilor), intr-o posesie exclusivă, ca pe un alt hiperprivilegiu, ideea de „bine”, de „adevăr”, ideea de „dreptate”, totul arătând ca o rapace luare în posesie, un rapt asupra moralității, al constiinței responsabile și al constiinței pur și simplu; sfidind, de astă-dată, într-un plan mai elevat și mai nobil – pasivitatea, inertie, făcrea, oboseala și lehamitea celor din jur, a celor umiliți și neputincioși, lipsiți de dreptul de a avea o „constiință”, că sunt, în genere, lipsiți de orice drept.

(Va urma)

Fotografie de Carol Szathmary

„Ca să fii credibil pentru viitor...

• VICTOR BÂRSAN : Asadar, te-ai hotărât să candidezi — ca independent — pentru Adunarea Deputaților. Mi se pare semnificativ faptul că mai multe persoane, pe care mulți dintre noi le consideră o ființă politică mai proeminentă, nu candidează pe lista partidelor, ci se prezintă ca independenți. În ce măsură independentii pot oferi o speranță, o alternativă stabilită față de formulele politice consacrate?

Un răspuns la
nevoia de identificare

• GABRIEL ANDREESCU : Răspunsul necesită o cit de sumară analiză a situației politice actuale, a forțelor sociale care exercită sau își dispută puterea. Dacă examinăm, de exemplu, partidele politice constatăm că în cursul celor cîteva luni de existență, în condițiile unui vid nă numai politic, dar și social, ele n-au putut ajunge decât la forme incipiente de organizare, în jurul unor programe de asemenea incipiente și al unor oameni a căror confimare sau înfirmare vine de un viitor atât de incert. O masă incisivă și ouărcută unită în ceea ce privește acțiunea politică este doar F.S.N.-ul, datorită faptului că este implicat deja în exercitarea puterii. Dar în cazul F.S.N.-ului tocmai beneficierea de infrastructura specifică aparatului de guvernămînt — care coincide parțial cu infrastructura anterioră — este de natură să diminueze creditul său moral. El riscă astfel să se identifice cu o forță retrogradă și periculoasă. Se pune atunci întrebarea dacă electoratul are ceea ce de ales. Semnificativ că foarte mulți oameni nu au descoperit acest model politic în stadiu de a-i reprezenta. Independenții ar putea să răspundă exact acestei nevoi a societății românești de a se identifica cu ceva. Pentru că măcar independentii la care ne referim noi ar corespunde unei speranțe de onestitate, de luciditate, altă de necesare societății românești.

• V.B. : Consideri oportuna și probabilitatea asocierii — măcar parțiale — a independentilor în turul unor deziderate comune?

• G.A. : Ar fi firesc să existe. Să în logică lucrurilor. Eu unul cred că este normal să se ajungă la o colaborare în echipă în interesul unui scop politic comun. De altfel, mulți din acești independenți sunt prietenii noștri. Se inteleag că nu puțem fi eficienți; și nu putem de fapt răspunde suțileților pentru care am arătat participarea la alegeri decât prin dialogul dintre noi și colaborarea apoi cu echipa de oameni competenți, în măsură să dea consistență acțiunii participării noastre în viitorul parlament.

„Experiența politică” —
experiencia unui
autoritarism nociv

• V.B. : S-ar putea spune că oamenii politici ai momentului sunt oricărora unei situații paradoxale: cei care au experiență politică sunt compromisi, cei care nu sunt compromisi nu au experiență politică. Cum se poate depăsi paradoxul, sau în ce măsură este un fals paradox?

• G.A. : Am mai auzit acest comentariu... și zimbesc de cîte ori îl aud... Acea experiență politică în care te referi este doar experiența unui autoritarism care deformază simbolul socialului. Căci, cu două excepții, omul politic a fost un intermediar, exercitând fie arbitrația — de sus în jos — fie supunerea — de jos în sus. E vorba nu de o experiență politică, ci de o deformare politică și un exemplu anecdotic nu îl oferă chiar prima manifestație publică a F.S.N.-ului. Cei care s-au exprimat cu accusări ocazie și probabil că cără au pregătit-o, au avut, în principiu, o experiență politică. Rezultatul a fost, spre stupefactie, spre tulburare noastră, că adunarea acesta seamănă uimitor de bine cu adunările de tristă amintire. S-a creat o impresie penibilă, care a contribuit mai curând la diminuarea decit la sporirea capitalului de simpatie politică a Frontului. Ceea ce în definitiv dovedește că pînă și în domeniul propagandei și vorba de o falsă competență.

Limpezirea unei
noiuni: competență
politica

• V.B. Asadar, în privința unei vieți democratice, nu există competență politică?

• G.A. O competență politică luate ad litteram, nu. Nu trebuie uitat însă, că ceea ce numim noi implicare politică înseamnă, în mare măsură, implicare civică, implica-

re umană. Cred, în acest sens, că există personalități capabile să conducă destinație societății românești în perspectiva de tranziție. Nu avem deci nici un motiv de a felicită ideea de competență politică.

• V.B. : În ce măsură cetățeanul român de azi poate exercita prim vot o opiniune liberă? În ce măsură o îndelungată otrăvire ideologică bolșevico-cesaristă nu-l-a făcut deloc unul mod primitiv de a gîndi, nu-l-a dedublat în dușmanul propriului său interese firești?

• G.A. : Intrebarea atinge o problemă fundamentală: cind și în ce măsură este omul liber. Nu, evident, că omul nu este liber. Libertatea se cîștigă foarte greu, atât libertatea individuală, cât și libertatea colectivă. Liberărușii nu este un act profan. Dar prin această întrebare se își vede lucruri mai concrete. Spre exemplu, în ce măsură oamenii cunosc ce se află în spațiu unor evante: cum sunt „privatizate”, „economie mixtă”, „autonomie” și la capăt opus, ce se află în spațiu unor avenimentări: „nu vom admite ravagurile economiei de piată”. Sau, în ce măsură oamenii sunt pregătiți să trăiască într-o societate fricașă, liberă; deci să-si asume și responsabilitățile inherentelor astfel de condiții. Sau: în ce măsură informația care ajunge pînă la ei este atât de pervertită încît să poată sau nu supraviețui în-

cesi oameni suficienți de numerosi, trebuie integrati în societatea românească. Lucrul acesta trebuie înțeleas de toată lumea: e nevoie de reconciliere națională, inclusiv cu mandatarii vechiului regim. Dar a-i integra înseamnă să le asigure posibilitatea de a muncii, spore binele lor personal și spore binele public. Conform disponibilităților pe care desigur, oamenii să-i le au sau le pot cîștiga. În nici un caz a-i integră în noua societate românească nu poate fi echivalent cu a-i păstra în acele poziții de conducere, în care nu fac decât să accentueze fosta lor, negativă, lor identitate socială. În sfîrșit, acest punct 8 are o vîză cu totul specială. Referindu-se la foști activiști, include în mod automat pe Iliescu. E greu să te impaci cu ideea că o persoană cu rol atât de important în timpul Revoluției...

Comportamentul corporul dirigent e din ce în ce mai puțin scuzabil

• V.B. : În timpul sau după?

• G.A. : În timpul revoluției. Zilele de 22, 23, 24, 25, 26 au fost zile cruciale. Mi se pare aproape o chestiune de moralitate să nu elimini un astfel de om din viața politică, și eu unul să acceptă o excepție la punctul

GABRIEL
ANDREESCU

tentilor de manipulare. Din acest ultim punct de vedere, cred că devărul e în jumătate: există suficientă informație pentru a sesiza fenomenele; există suficientă dezinformare pentru ca o parte dintr-oameni să se lasă totuși manipulați. Doar nu sunt motive nici de optimism exagerat, dar nici de pessimism descurajator.

Mandatarii totalitarismul trebuie să fie inițiați din posturile de decizie

• V.B. : În ceea ce mă privește nu am nici o indoială în a considera că Proclamația de la Timișoara este un act de o importanță istorică, și singurul cu devărul important emisat de aceste putine luni de libertate. Se poate însă exprima, în legătură cu punctul 8, o obiecție formală: el lezează un drept al omului: „aceea de a participa la viața politică. Se poate accepta accusata lezare pentru a obține în schimb eliminarea din scena puterii a unei bune părți dintre marii vinovați ai cumplirii dezechilibru al tării, învinuiri ce ar binevenită aplauzul pe care îl au primit atât oamenii de treabă prin anii '50 de „dusmani ai poporului”?

• G.A. : Aș vrea să mă crezi că nu am nici un fel de frustrare față de persoane. Nu am avut, și eu atît mai puțin nu am acum, un sentiment de natură agresivă, inclusiv față de securiști care m-au închis și m-au condamnat cîndva. Însă refacerea societății românești nu e posibilă fără ca mandatarii sistemului, cei care s-au făcut expresia vie a totalitarismului, să nu fie înțelați din posturile lor de decizie. A-

ș al Proclamației de la Timișoara. Cu valoare de simbol. Am avut ocazia să-l „observ” pe Ion Iliescu de pe vremea cînd era Președintele Consiliului Național al Apelor. L-am urmărit cu atenție și simpatie. Era o vreme cînd — dină intervuri unor ziaristi străini — afirmau că sună un posibil Gorbaciov al României: pe Iliescu. Am avut o foarte mare încredere în el; cred că în zilele acelea, imediat după 22, prezentul lui a fost cu adevarat prețiosă. Uterior guvernul condus de Iliescu a făcut o multime de greseli — lucruri pe care le-am pus ne seamă îngrijate asimetrii dintre cantitatea uriașă de solicitări și posibilitățile de a le rezolva. Există o mulțime de factori, în afara celor subiectivi, care pot explica de ce guvernul a gresit încoepind cu luna Ianuarie. Dar acesta rationament binevoitor a putut să funcționeze un timp limitat. Deja de la un punct încolo a devenit plauzibil că Iliescu este exponentul sau prizonierul unui grup care practică aventurismul politic. Comportamentul corporul dirigent a devenit din ce în ce mai puțin scuzabil; de la un moment dat — inacceptabil. Îar în ultimele cuvîntări ale lui Ion Iliescu nu mai pot recunoaște pe omul în care ne-am pus atâtă speranță. Unde a dispărut bunul său simb? Este o adevarată dramă — dacă există drame de natură politică. Acest om avea senza și-și lege numele de înțemeierea României democratice. Să devină un simbol al renasterii naționale. Pără că un destin individual conducează cu un destîn istoric. Pornesc de la premisa că poate să-și depășească complet istoria... istoria comunismă...

Ecologia și vîzoul

• V.B. : Istoria personală?

• G.A. : Antecedențele comuniste în casă lui. Nu agreez deloc ne cel care dau verdicte definitive. De genul: ai fost un comunist, esti recuperabil. Iliescu a fost un opozant al lui Ceaușescu și un om consistent. Dar iată-i acum, infundindu-se în neaddevăr, demagogie, manipulare. O cultă istorică pentru că el, spre deosebire de cel din jurul său, se află în fața istoriei, nu în față unei simple constituții politice.

• V.B. : Plecind de la articolele de ecologie umană, aparținente la grupările ecologice (Grupul Ecologic de Colaborare), în ce măsură consider că este un element important pentru societatea românească? Care poate fi legătura dintre ecologie și politică?

• G.A. : Degradarea socio-economică în România a mers atât de departe încât acum suntem în situația — avem sansă, nu? — să repunem întreaga viață pe baze noi. Poate cel mai evident în acest sens este strategia ecologică. Avem posibilitatea să asigurăm fără dificultăți obiectiv un program secur de reglare ecologică. Ce vreau să spun prin obiectiv: și mă explic printre un singur exemplu. În Italia s-a înținut de curînd un referendum prin care mișcările ecologice au încercat să interzică folosirea blânușilor de animale rare. Referendumul a cîzut, pentru că interesele comerțului cu blânușuri și interesele unui număr suficient de mare de beneficiari au fost dominante. Să fară îndoială că într-o societate cu organizare economică avansată vom descoperi o mulțime de limitări de același gen, obiective, ale unei politici ecologice. Nu cred că un referendum românesc în privința blânușilor de animale rare și a introducerii unor restricții tehnologice severe ar duce la un escroc. La noi, în acest moment, e suficientă voința de a pregăti o societate în echilibru ecologic. În ceea ce privește relația ecologiei cu politicul există legături mai evidente — cum ar fi atenția programelor politice pentru probleme de mediu, dar și atele mai subtile și mai importante, care descoperă analogii adinții între problemele de echilibru și evoluție ale biosferelor și cele de echilibru și evoluție ale societății. Din pînă, am sentimentul că mișcările noastre ecologice nu au „transfigurat” experiența ecologică într-o strategie politică. Multă vreme, Grupul pentru Dialog Social, din care fac parte, a fost cîștigător ca principalul factor al unei Români democratice va fi societatea civilă și s-a răsunat rolul de a contribui la realizarea ei. Datorită evoluției situației politice, aproape de neimaginat în perioada de constituire și afirmare a Grupului, unii dintre membrii săi, printre care și eu, au susținut că viitorul societății românești va depinde esențial de confruntarea politică de acum. Concluzia care a generat controverse de-a dreptul dramatice în grup: participarea la alegeri a unor din membrii grupului.

Provincia: obligativitatea trezirii sale la viață

• V.B. : De ce în provincie?

• G.A. : Este o diferență între simbolul realității ori dinamismul social din orașe cum sunt Timișoara sau București, și restul țării. Datorită legăturii unilaterale cu Bucureștiul (TVR) ; datorită unui fel de absență a revoluției în zilele fierbinte ale lui decembrie, în sfîrșit, datorită centralismului de care societatea românească suferă încă din momentul constituînței statului român modern, provincia pare prizoniera vechilor stări de lucru. Este nevoie de oameni care să trezească provincia la viață; să contribuie la respectabilitatea și independența ei. Astăzi nu se poate face decât cu opiniuni politice și participări pe măsură. Am considerat că pot colabora cu unii din filii Buzăului și as vrea să mă refer la Maria Tomi Zaharia (Marilena Filipescu), o jurnală intelligentă, radicală, implicată, pe vremuri, într-un proces local de cosmopolitism (de legături cu Europa Liberă); as vrea să mă refer la Aurel Michnea, arhitectul care, după 22 decembrie, m-a căutat în biroul Securității Buzăului, după ce aflat că fusese arestat, și care, la un moment dat, a retras din C.F.S.N.-ul al căruia membru era.

• V.B. : Si crezi că pot oferi ceva credibil pentru viitor?

• G.A. : Ca să fi credibil pentru viitor trebuie să fi fost credibil în trecut!

Dialog realizat de
VICTOR BÂRSAN

...trebuie să fi fost credibil în trecut“

SA SPERAM IMPREUNA, SA SCHIMBAM IMPREUNA

„De putere să nu se apropie decit cei care nu o iubesc”
PLATON

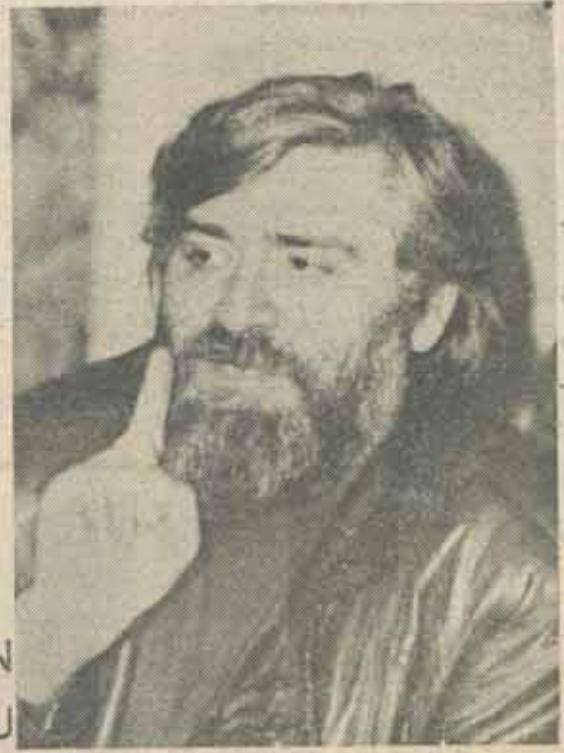
IOAN
MĂRCULESCU

S-a născut în 1925. Bacalaureatul în 1943. Sublocotenent activ de cavalerie la 10 mai 1945. Trecut în cadrul disponibil în 1948 — Licențiat în Drept în 1948. Epoca epurărilor. În magistratură și avocatură portile erau inchise. Tot ce era vechi trebuia înlocuit, iar ca fost ofițer... Deci alt druin: ajutor de mecanic, tehnician și apoi sef serviciu la întreprinderi petroliere din Câmpina și Ploiești. În 1957 îl găsim procuror la Procuratura Ploiești, unde foarte curind începe bătălia împotriva abuzurilor și altor nedreptăți, pledând în apărarea victimelor regimului, preoți, târani, millocasi și alii prizonieni ai organelor locale de partid sau ai ambiciozilor unor militieni. Seful securității îl cere să semneze mandate de arestare în alb. El refuză. Este amenzinat. Își dă demisia din funcție, îl se respinge și totuși pleacă. În 1960 se înscrie la I.A.P.S. Câmpina, unde este încadrat ca sef serviciu și după scurt timp este numit director. Nu face economii la fondul de salarii, stimulează personalul întreprinderii, le crează condiții de muncă onomestă, face angajări pe merit — prin concurs — respingind „pilele”, refuză să dea mașini la raionul de partid (pentru plimbările de duminică ale activiștilor), refuză să-l asculte pe primul secretar în diferite situații, apărându-si subalternii și culminează cu „taierea primei de producție secretarului de partid și președintelui sindicatului din unitate ca să nu afecteze primele celor ce le meritau. Considerat singurul corb alb între toți directorii din țară și Ministerul Petrolului, primul secretar al raionului de partid îl cere schimbarea din funcție cu motivarea: „E jurist, iar întreprinderile ar nevoia de un director inginer”. Este înlocuit și numit director adjuncț. Refuză noua funcție și se reîncadrează — fiind chemat — în Procuratură — în București, unde este promovat în scurt timp procuror sef adjunct și apoi procuror sef al unui raion. Nu îl vede de treabă și îl are ascultă de indicatiile

primului secretar. „Il trimitti pe X în judecată” sau „Pe Y nu-l dai pe mină întribunalului!” Răspunde constant cu categoricul — NU! — E nedrept și nu-l legal! Adaugă și precizarea: „Chiar dacă mă duci afară nu din Procuratură, nici din țară sau din Europa, ci de pe glob!” Si astăzi în prezența sefului miliei sectorului. N-a fost dat afară, dar n-a mai fost ales în comitetul de partid. În 1966, este cerut de Consiliul de Stat. Nu supără „inactivitatea” și, după puțin timp, solicită și se sperie să se întoarcă în Procuratură. Redevine procurorul sef la fostul sector 7 și timp decca 12 ani — cu ajutorul colegilor și al judecătorilor — se bazează continuu și cu gura mare pentru adovar și dreptate — cu partidul.

In august 1978 — în funcție fiind, pleacă în coocodin în vest, disponind că nu poate striga și mai tare împotriva regimului comunist, rămîne în R.F.G. și cere azil politic, cerere ce este imediat transmisă de radio Europa Liberă. Tot acolo depărțește — în 7–8 intervenții pe poartă — mizeria din țară pe toate planurile și-i scrie lui Ceaușescu o lungă scrisoare de „dragoste”, transmisă și ea pe post. În 1979 se întoarce în țară de haza voie și neștiut de nimănii ca să dovedească faptul că nu e necinstit și că nu e nici infractor. Înălță lui Noe Bernard altă 16 comentarii privind „dreadurile și îndatoririle cetățenilor” din R.S.R., toate deja înregistrate. Alunca în țară este arestat și condamnat la 8 ani închisoare pentru că deelagind necazurile oamenilor și-a „strădat” patria, Fierce! NU! Doar mizeria din țară este Secret de Stat! După 2 ani și 9 luni de regim exclusiv celular a fost grăbit, încrezându-l-se frumosă funcție de somer. Cine angaja un trădător de țară? Procuratura Militară nu-l găsește acum dosarul și nici timp nu are să renare fărădelega ce a comis față de omul ce a reprezentat cu cinste instituția în ceea ce lucra astăzi.

Procuror DAN MIRESCU

SORIN
DUMITRESCU

De multă vreme Sorin Dumitrescu este considerat unul dintre primele nume ale picturii românești contemporane. Încă de la debut și pînă astăzi fiecare expoziție de-a sa a reprezentat un moment important, de excepție, în plastică românească și apreciat ca atare de toate instanțele critice și culturale.

După un inceput avantgardist și apoi expresionist, Sorin Dumitrescu a impus, alături de alții cijiva cunoscuți pictori, un filon „neo-bizantin” de inaltă picturalitate hrănitoare din tradiția noastră vizuală creștină bizantină și post-bizantină, reformulat și sublimat în datele sensibilității contemporane, în ideea de a resuscita spiritualitatea ortodoxă românească penitru a rezista vicisitudinilor politice prin morală și credință. Intelectual rafinat, Sorin Dumitrescu cultiva cu egal talent darul elocinței și scrисului, fiind un teoretician original în problemele creștinismului și picturii.

Dar în afară de faptul că Sorin Dumitrescu reprezintă o autoritate artistică unanim acceptată, el mai este considerat de mulți oameni de cultură și ca o autoritate morală. Fervent cultivator al valorilor creștine, penitru care a militat și înainte de Revoluție, el îngrijește suplimentul „Lumea creștină”, al ziarului „România liberă” și este membru activ al Grupului de inițiativă pentru ocrătirea bisericii române. Intransigent, cu o mare energie a elocvenței, Sorin Dumitrescu nutrește planuri culturale și spirituale de anvergură, în domeniul culturii și educației: el are în vedere restrukturarea învățămîntului de artă ca și a celui general în sensul enlivîrării valorilor creștine, dar mai ales are în vedere reinvierea dimensiunii cu adevarat spirituale în toate domeniile artei și militează activ pentru păstrarea purității iconografiei și spiritului bisericii ortodoxe, ocupindu-se activ de calitatea picturii bisericiilor noastre vechi sau nou ridicate. Pentru aceste multiple planuri și ocupări, Sorin Dumitrescu are de partea lui și energia necesară transpunerii lor în realitate, după cum are și stima multor oameni de bună credință, mai ales din rîndul tinerei generații, unde autoritatea sa are calitatea cuvintului viu, care zidește.

MAGDA CĂRNECI

LISTA CANDIDATILOR INDEPENDENȚI

PENTRU ADUNAREA DEPUTAȚILOR

Gabriel Liiceanu
Constantin Tîcu Dumitrescu
Stelian Tânase
Radu Popa
Pompiliu Militaru

Petre Mihai Băcanu
Florin Gabriel Mărculescu
Radu Filipescu
Ioan Mărculescu

PENTRU SENAT

Octavian Paler
Petru Creția
Ioan Marchis

Alexandru Paleologu
Sorin Dumitrescu